

KISEBB
VILÁGOK

SMALLER
WORLDS

LUDWIG — KORTÁRS
MÚZEUM MŰVÉSZETI
MÚZEUM

DIORÁMA A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

KISEBB VILÁGOK

SMALLER WORLDS

DIORAMA IN CONTEMPORARY ART

2022. 10. 14. – 2023. 01. 15.

SZERKESZTETTE | EDITED BY

Jan ELANTKOWSKI

SZÖVEGEK | TEXTS

Jan ELANTKOWSKI (JE), PETRÓ Zsuzska (PZs)

SZÖVEGGONDOZÁS | PROOFREADING

DÉKEI Kriszta, IVACS Ágnes

FORDÍTÁS | TRANSLATION

IVACS Ágnes (7-8), PETRÓ Zsuzska

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

LUDWIG – KORTÁRS
MÚZEUM MŰVÉSZETI
MÚZEUM

A LUDWIG MÚZEUM – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM KIADVÁNYAI
2023/2

PUBLICATIONS BY THE LUDWIG MUSEUM – MUSEUM OF CONTEMPORARY ART
2023/2

KISEBB VILÁGOK. DIORÁMA A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

SMALLER WORLDS. DIORAMA IN CONTEMPORARY ART

LUDWIG MÚZEUM, 2022. 10. 14. – 2023. 01. 15.

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK | EXHIBITING ARTISTS

ALBERT Ádám * BABOS Zsili Bertalan * BP. SZABÓ György * Alexandra CROUWERS * Mark DION * Nathalie DJURBERG & Hans BERG * Daniel ERNST * Janie GEISER * GOMBOS Andrea * Eva GONGGRIJP * GWIZDALA Dáriusz * ICKO Dávid * KARÁCSONYI László * Tomasz KULKA * OVÉ PICTURES (Veronika OBERTOVIÁ & Michaela ČOPÍKOVÁ) * PISTA HORROR * Curtis Talwst SANTIAGO * Wieland SCHÖNFELDER * Tracey SNELLING * SZABÓ Eszter * SZAUDER Dávid * SZÖLLŐSI Géza * TRANKER Kata * UJHÁZI Péter

KURÁTOROK | CURATORS

Jan ELANTKOWSKI, PETRÓ Zsuzska

KIÁLLÍTÁSI KONCEPCIÓ | EXHIBITION CONCEPT

PETRÓ Zsuzska

KÖLCSÖNZŐK | LENDERS

Málnay B. Levente * Galerie Nagel Draxler, Berlin/Köln * Galeria Propaganda, Warszawa * Rónaszéki László * Martina Simeti Gallery, Milano * Julia Stoschek Foundation, Berlin/Düsseldorf * Várfok Galéria, Budapest * VILTIN Galéria, Budapest * és a művészek | and the artists

A KIÁLLÍTÁS PARTNEREI ÉS TÁMOGATÓI | PARTNERS AND SPONSORS

Kulturális és Innovációs Minisztérium | Ministry of Culture and Innovation * Liszt Ünnepe Nemzetközi Kulturális Fesztivál Liszt Fest International Cultural Festival * Múpa * Collegium Hungaricum Berlin * Holland Királyság Nagykövetsége Embassy of the Kingdom of the Netherlands * Mondriaan Fund * WeMakeVR * Szlovák Intézet – Budapest Slovak Institute – Budapest * Soledad Senlle Art Foundation * Roadster Magazin

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

múpa
Budapest

Collegium Hungaricum
Berlin

Netherlands

mondriaan
fund

WeMakeVR.com

SOLEDAD SENLLE ART FOUNDATION

ROADSTER

A kiállítás a Liszt Ünnepe keretében a Múpa és a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum közös programja.
This exhibition of the Liszt Fest is jointly presented by Múpa Budapest and Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art.

TARTALOMJEGYZÉK | LIST OF CONTENTS

KURÁTORI SZÖVEG CURATORIAL TEXT	6
JANCSI ÉS JULISKA NYOMÁBAN. DIORÁMA A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN. CAN TOGAY MEGNYITÓ BESZÉDE ..	7
THE TRAIL OF HANSEL AND GRETEL. DIORAMA IN CONTEMPORARY ART – CAN TOGAY'S OPENING SPEECH	
BABAHÁZ DOLLHOUSE	9
Mark DION	10
Eva GONGGRIJP	11
ICKO Dávid	12
Tomasz KULKA	13
Wieland SCHÖNFELDER	14
Tracey SNELLING	15
SZABÓ Eszter	17
DIORÁMA A TUDOMÁNY ÉS A MŰVÉSZET HATÁRÁN DIORAMAS BETWEEN ART AND SCIENCE	18
ALBERT Ádám	19
GWIZDALA Dáriusz	21
TRANKER Kata	22
WUNDERKAMMER	23
BABOS Zsili Bertalan	24
BP. SZABÓ György	25
SZÖLLŐSI Géza	26
UJHÁZI Péter	28
MÁS-VILÁGOK OTHER WORLDS	30
Alexandra CROUWERS	31
Daniel ERNST	32
GOMBOS Andrea.....	33
OVÉ PICTURES (Veronika OBERTOVIÁ & Michaela ČOPÍKOVÁ)	34
Curtis Talwst SANTIAGO	36
SZAUDER Dávid	38
HORROR ÉS GROTESZK HORROR AND GROTESQUE	39
Nathalie DJURBERG & Hans BERG	40
Janie GEISER	41
KARÁCSONYI László	42
PISTA HORROR	44
IMPRESSZUM COLOPHON	46

KISEBB VILÁGOK DIORÁMA A KORTÁRS MŰVÉSZETBEN

A dioráma a 19. században született a művészet és a szórakoztató ipar szerelemgyerekeként. Később a természettudományi múzeumok kedvelt prezentációs eszközeként terjedt el. A festészeti eljárásokat, szcenikai megoldásokat és optikai illúziót ötvöző prezentációs formátum hagyományosan lehatárolt doboztérben, a realitás illúzióját keltve, immerszív installációként hivatott egy-egy természettudományos vagy antropológiai eredményt, elméletet szemléltetni a laikusok számára.

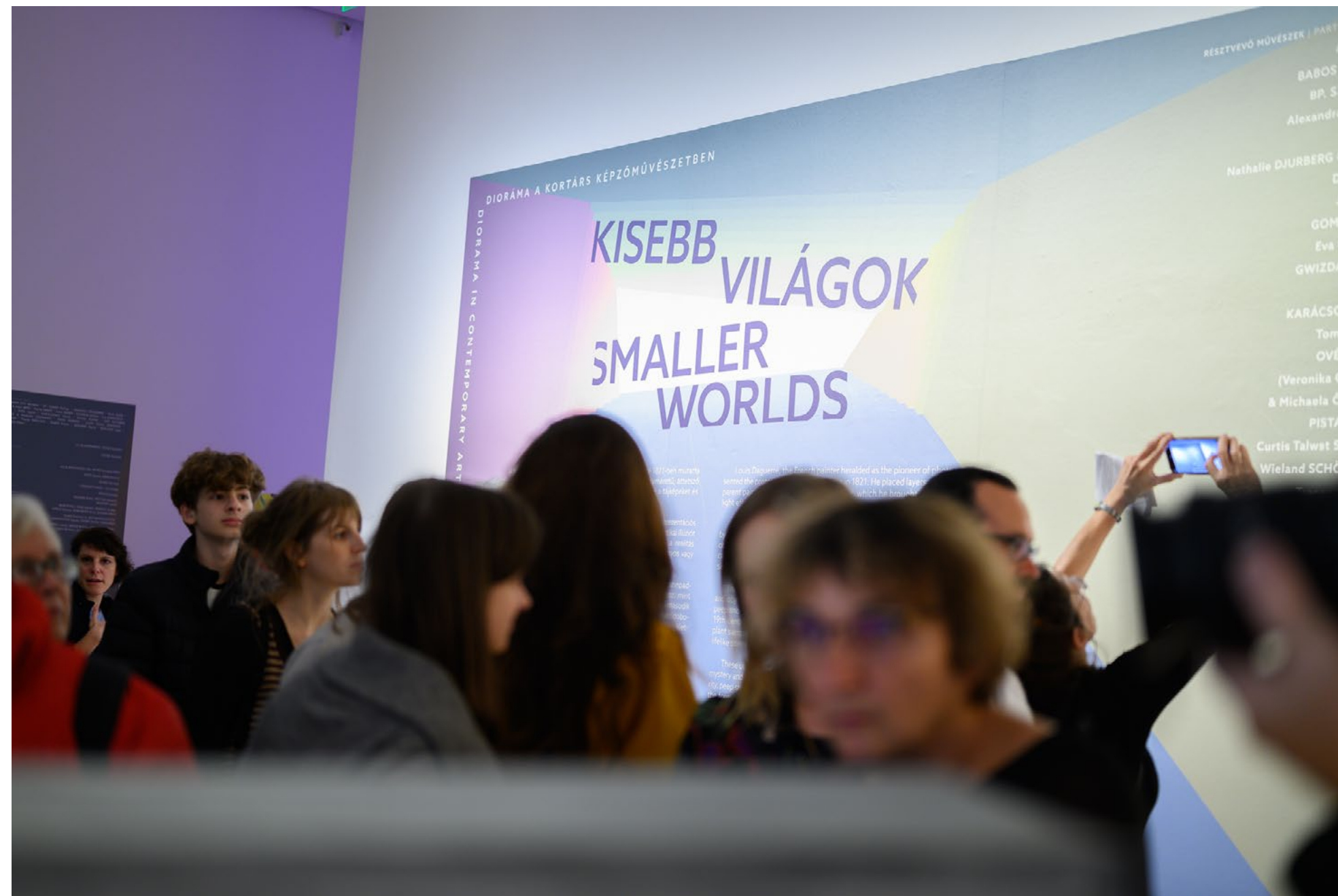
A fotográfia úttörőjeként ismert francia festő, Louis Daguerre 1821-ben mutatta be az első diorámát Párizsban, majd annak sikerén felbuzdulva 1823-ban Londonban. Mindkét oldalukon megfestett, nagyméretű, áttetsző táblákat rétegzett egymásra, majd fényeffektusokkal keltette életre a tájképeket és építészeti látképeket ábrázoló festményeket.

A dioráma elnevezés feltehetően a görög „dia” (keresztül) és „orama” (jelenet) szavakból származik, a „di” (dis) előtag ugyanakkor utal a kettőségre, duplikátumra is. Az eljárás áttöri a látható és láthatatlan, a megfigyelő és megfigyelt közti falat, lehetőséget ad egy másik dimenzióba való átlépésre, ugyanakkor duplikálja, másolja a valóságot.

A festészet és optikai illúziók mellett szövevényes szálakon kötődik a színpadtechnikához és szcenikához, valamint olyan egyéb bazári látványosságokhoz, mint a 360 fokban szemlélhető panorámakép vagy a peep show, azaz kukucskálódoboz, sőt a 19. század második felében elterjedt babaház. Amatőr természetkedvelők szintén üveggel lezárt dobozokban tették közzemlére növény- vagy taxidermiagyűjteményüket, gyakran életszerű jelenetekbe rendezve.

E tárgyak jellemzően mélylélektani hatásmechanizmusok révén érnek el zsigeri hatást a nézőben. A voyeurizmus már-már bűnös bizsergése a túlvilági misztérium közelségével és a fantáziavilág feletti teljes kontroll örömeivel társul. A kukucskálódoboz titokzosságával, sejtelmességével a kimondhatatlant vagy ábrázolhatatlant is megmutathatta, így válhatott idővel a groteszk, horrorisztikus fikciók kifejezési formájává. A diorámával szoros rokonságot mutató miniatűr babaház a gyermekpszichológiában előszeretettel alkalmazott terápiás eszköz a traumafeldolgozás során.

A kiállításon megjelenő kortárs művek a dioráma komplex hatásmechanizmusát felhasználva kibogozhatatlan modern világunkat igyekeznek befogadhatóvá, értelmezhetővé tenni nemcsak a néző, hanem az alkotó számára is. Már-már misztikus jelentésrétegeket öltenek magukra a bemutatott művek. A misztikum gyermeki csodálatát felébresztve egy másik dimenzióba engednek bepillantást, legyen az tu-

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

dományos-fantasztikus, félelmetes vagy egyszerűen a tudatalattink kifejeződése.

A Ludwig Múzeum kiállításán bemutatott művek megjelenési formái a tudományos igényű, terepasztalra emlékeztető reprezentációktól (Albert Ádám, Tranker Kata) az eklektikus gyűjteményeken át (Bp. Szabó György, Babos Zsili Bertalan) a babaházakat idéző munkákig (Eva Gonggrijp, Szabó Eszter) terjednek. Találkozhatunk miniatűr világokkal (Curtis Talwst Santiago) és monumentális immerszív installációkkal (Tracey Snelling), amelyekben akár el is veszhetünk. Több ízben kilépünk a doboztér keretéből, és részei lehetünk a dioráma világának (Alexandra Crouwers, Daniel Ernst). Több műben is megjelenik a groteszk álomvilág (Karácsonyi László, Szöllősi Géza, Pista Horror, Janie Geiser).

A változatos művészi attitűdök a dioráma-érzés és a befogadási mechanizmus különböző megjelenési formáit járják körül kortárs művészeti eszközök segítségével.

SMALLER WORLDS DIORAMA IN CONTEMPORARY ART

The word diorama stems from the Greek word 'dia' (through) and 'orama' (scene), while the prefix 'di' (dis) might also refer to the word double. The method breaks through the barrier between the visible and the invisible, as well as the observer and the observed, enabling the viewer to enter another dimension, while creating a realistic copy of our own world.

The genre is connected to a wide array of different representational methods and objects, such as theatrical set design, the panorama image (which is designed to be viewed in 360 degree), the so-called peep show, or even the doll house (which gained popularity in the second half of the 19th century). Nature enthusiasts used to display their most precious possessions, plant samples and taxidermy collections in glass covered boxes, often arranged into life-like scenes.

These objects usually achieve a visceral effect in the spectator through a deep psychological mechanism. Here, the mischievous thrill of voyeurism meets other-worldly mystery and the absolute control over this fantasy world. With their secrecy and obscurity, peep shows were able to show the unspeakable and undepictable, hence becoming the form of expression for grotesque and horroristic fiction over time. In close kinship with the diorama, miniature doll houses are popular therapeutic tools in child psychology for processing trauma.

The contemporary works displayed at this exhibition make use of the complex mode of action of the diorama, to render our inextricable modern world accessible and intelligible not only for the spectator but also for the artist. The works presented take on layers of almost mystical connotations. They awake a childlike wonder in us, allowing a glimpse into another dimension, be it science-fictional, frightening, or simply an expression of our subconscious.

In terms of their format, the works presented here at Ludwig Museum range from scientific, field-table-like representations (Ádám Albert, Kata Tranker), through eclectic collections (György Bp. Szabó, Zsili Bertalan Babos), to works evoking doll houses (Eva Gonggrijp, Eszter Szabó). Multiple works evoke a grotesque dreamworld (László Karácsonyi, Géza Szöllősi, Pista Horror, Janie Geiser). We may come across miniature worlds (Curtis Talwst Santiago), as well as monumental immersive installations (Tracey Snelling). We step out of the limited space defined by the model's box, to become a part of the world of the diorama (Alexandra Crouwers, Daniel Ernst).

Using the tools of contemporary art, these diverse artistic attitudes explore the different forms of appearance of the diorama-feeling and its receptive mechanism.

The diorama was born as the love child of art and the entertainment industry in the early 19th century. Later on, it was also popularised as a display method used by natural science museums. This presentational format that combines painting methods, stage design and optical illusion aims to present natural scientific or anthropological results and theories to laypersons as an immersive installation, conveying the illusion of reality within the limited space of a box.

Louis Daguerre, the French painter heralded as the pioneer of photography, presented the prototype of diorama in Paris in 1821. Emboldened by the success of his endeavour, he created his second spectacle in London in 1823. He placed layers of grandiose transparent painted panels on top of each other, which he brought to life with projected light effects.

JANCSI ÉS JULISKA NYOMÁBAN. DIORÁMA A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN. CAN TOGAY MEGNYITÓ BESZÉDE

FOTÓK: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTOS: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Amint mondtam, nem vagyok művészettörténész, ezért megkértem Zsuzskát, hogy még a kiállítás megnyitása előtt hadd nézzek körül az általuk prezentált világba, hogy megértssem, mi is az a dioráma, és hogy mi közöm lehet hozzá. Eljöttem hát két nappal ezelőtt ide, és Zsuzska kíséretében végigjártam a termeket, megnéztem a kiállított alkotásokat. Hümmögtem, leguggoltam, belenéztem, átnéztem, ránéztem az egyes világokba, és hagytam, hadd ébredjen fel bennem kísérom, aki kizárólag akkor figyel fel, ha játékosává válik a valóság, olyanná, amibe bele tud merülni, amiben el tud veszni.

Emlékszem német gyermekkorom napközi otthonában a babaházakra. Micsoda gyönyörűség volt elveszni a babaház valóságában! Csodálkozva nézni a valósághű részleteket, a sparhelt kicsiny ajtaját, a nappaliban a díványt, a tévékészüléket, az állólámpát. Az ember legszívesebben beköltözött volna oda, olyan hívogató volt a kicsinyített valóság, olyan biztonságos, meghitt és varázslatos. Volt valami valóságon túli ígéret ezekben a félbevágott, emeletes házakban, a bútorokban, az ujjal kipöckölhető ajtóknál, az asztalon párányi tányérba ragasztott gyümölcsökben. Még banán is volt közöttük. Szóval ilyen volna egy ép, rendezett világ. Ilyen egy ház, amiben minden van, ami egy házhoz tartozik. Ilyen régi-es, biztonságos, teljes és hiánytalan világegyetem. Szemben a kinti, hiányos, bizonytalan, homályos, kifürkészhetetlen világgal, ahol a dolgok többnyire összevissza vannak, és nincs banán a tányéron.

Vagy ott voltak az ólomkatonák! Érintésük, súlyuk komollyá tette ezeket a régen kiöntött indiánokat, pisztolyhoz kapó cowboyokat... Igaz, jobb híján műanyag marhapásztorokkal és indiánokkal is beértük. Elővettük a játékdobozból a felállítható bokrokat, fákat..., összedugtuk a blokkház részét, kerítést vontunk a zöld plasztikmező köré, és azonnal meg is támadtuk az imént még nem létező erődítményt. Minden esetben győztes rohamot vezettünk, a legparányibb esélye sem volt a vereségnek, megszégyenülésnek, csak a diadal lehetett a harc kimenetele.

Szóval ilyesmi a dioráma, áttekinthető, kontrollálható, határok közé szorított, háromdimenziós valóság, ami bizonyos értelemben olyanabb, mint a valóság.

A kiállításban a dioráma számos műfaja képviselti magát hivatkozott, kiinduló formátumként. A klasszikusnak mondható babaház típusú installációktól a különleges vagy éppenséggel köznapi tárgyakat, artefaktokat, műtárgyakat összegyűjtő csodakamráig. Utóbbiban egy egész univerzum kerül lajstromba, az adott világ lelke költözik a létezők vitrinébe. A hatás ugyanaz: sűrített, de mégis áttekinthető varázs világ,

Néhány hónappal ezelőtt felhívott Petró Zsuzska azzal a kérdéssel, hogy tartanék-e megnyitó beszédet annak idején az általa koncipiált és kurált kiállításához a Ludwig Múzeumban. Természetesnek vettem, hogy igent mondom. Régóta ismerjük egymást, munkatársam volt a berlini Collegium Hungaricumban, számos vállalkozásunkban nagy segítségemre volt, tevőlegesen is, pozitív kisugárzásával olykor még inkább. Mindez viszonylag régen történt, még a tízes évek eleje közepe táján, és nagyon örülök, hogy Zsuzska azóta megtett művészettörténész, kurátori pályája itt a Ludwig Múzeumban a Jan Elantkowskival közösen megvalósított kiállítással ilyen látványos állomáshoz ért. Ha jól értem a feladatom, akkor most erről az állomásról kell néhány szót mondanom. Nem vagyok művészettörténész, ezért nem tudom önöket értő módon bevezetni a dioráma világába, miként Jancsi és Juliskát édesapjuk az erdőbe. De hogy jön most ide Jancsi és Juliska?

ON THE TRAIL OF HANSEL AND GRETEL. DIORAMA IN CONTEMPORARY ART - CAN TOGAY'S OPENING SPEECH

A few months ago I received a phone call from Zsuzska Petró asking me to deliver the opening speech for the exhibition she had conceived and curated at the Ludwig Museum. I of course said yes. We have known each other for a long time, she was a colleague of mine at the Collegium Hungaricum in Berlin and was a great help to me in many of our projects, and sometimes even more so with her positive attitude. All of this happened relatively long ago, in the early or mid-2010s, and I am very happy that Zsuzska's career as an art historian and curator has reached such a milestone here at the Ludwig Museum with the exhibition she has realized with Jan Elantkowski. If I understand my task correctly, I must now say a few words about this stage. I'm not an art historian, so I can't guide you into the world of dioramas in the same way that Hansel and Gretel were guided into the forest by their father. But what do Hansel and Gretel have to do with it?

As I said, I'm not an art historian, so I asked Zsuzska to let me have a look around the world they present before the exhibition opens, to understand what dioramas are and what they have to do with me. So I came here two days ago, and accompanied by Zsuzska, I walked through the halls and looked at the works on display. I was humming, I was crouching, I was looking at each world from all sides, and I let my companion awaken in me, who only pays attention when reality becomes playful, something to immerse himself in, to lose himself in.

I remember the doll's houses in the day care centre of my German childhood. What a joy it was to get lost in the reality of the doll's house! To look in awe at the realistic details, the tiny door of the cook-stove, the sofa in the living room, the TV set, the floor lamp. You wanted to move in there, as the miniature reality was so inviting, so safe, cosy and magical. There was something of a promise beyond reality in these two-storey houses cut in half, in the furniture, in the doors that could be opened with a finger, in the fruit stuck in tiny plates on the table. There were even bananas among them. So that's what an intact, orderly world would be like. A house with everything that belongs to a house. Such an old-fashioned, safe, complete and perfect universe. As opposed to the incomplete, uncertain, vague, unfathomable world outside, where things are mostly a mess and there are no bananas on the plate.

Or there were the lead soldiers! Their touch, their weight, made these old-time Indians and cowboys with guns look serious... True, we had better make do with plastic cowboys and Indians. We took the bushes and trees from the toy box... pieced together parts of the blockhouse, put a fence around the green plastic field, and immediately attacked the fortress we had just built. In each case we led a victorious assault; there was not the slightest chance of defeat or humiliation, only victory could be the outcome of the struggle.

So that's what diorama is, a manageable, controllable, bounded, three-dimensional reality, which in a sense is more like reality.

In the exhibition, a number of diorama genres are represented as reference and starting point, from the classic doll's house type installations to the cabinets of curiosities that include special or even ordinary objects, artefacts and artworks. In the latter, a whole universe is registered, the soul of a given world is moved into the showcase of the existing things. The effect is the same: a condensed yet manageable magical world, to the shores of which we, the castaways of reality, can arrive like Gulliver.

amelynek partjaira Gulliverként megérkezhetünk mi, a valóság hajótöröttjei.

És ha, amint Zsuzska elmagyarázta nekem, a diorama élőképpé magasodva, akár túl is nőhet rajtunk méreteiben, akkor – kérdezem én – nem tekinthető-e minden múzeum, miként ez a kiállítás is önmagában egy diorámának? Egy olyan világnak – engedjék meg, hogy az imént merészelt fellengzős metaforát megismételjem –, aminek partjait a látogató a valóság hajótöröttjeként bejárhatja.

Látjuk persze, hogy az itt bemutatott diorámák nem a játékboltok, az ismert legendák vagy a kuriózumok revüjében szimulálják a világot, mint gyermekkorom babaházai, játékaik, vagy a reneszánsz csodakamrái, hanem kortárs művészek látomásai. De ezek is ugyanazzal az eljárással konstruálnak univerzumokat, és az ő valóságon túlnövő alkotásaik fényében szembesülünk a kinti világ rejtett olvasataival.

Amikor nézegettem a kiállított tárgyakat, eszembe jutott Hermann Hesse Pusstai Farkas című regényének fő motívuma. Engedjék meg, hogy röviden, sűrítette felidézzem. A regény kezdeti fejezeteiben járunk, amikor a főhős, a kettős lelkű, világtól elidegenedett Harry Haller járja esőáztatta városa utcáit...

Az egyik legcsöndesebb és legrégebbi negyedben egyszer csak csúcsíves kis kapun akad meg a szeme. Megáll, és alaposan szemügyre veszi. Ekkor a kapu fölött egy bágyadt fényvel világító foltot lát, tarka betűk cikáznak összevissza ... Sikerül kibetűznie néhány illó szót:

Mágikus színház

Belépés nem akárkinek

– nem akárkinek!

Ki akarja nyitni a kaput, de a súlyos, öreg kilincs nem enged, bárhogy rángatja Visszahőköl. Amikor aztán ismét fellép a járdára, néhány színes fénybetű csöppen a csillogó aszfaltra. Elolvassa őket:

Csak ő-r-ü-l-t-e-k-n-e-k!

Dideregve indul tovább, és vágyakozva egy varázsszínház után, amely csak örülteknek nyitja meg kapuját.

2022.10.14.

FOTÓK: SZABÓ Zsófia
© Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTOS: Zsófia SZABÓ
© Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

And if, as Zsuzska has explained to me, the diorama can even grow beyond us in size by becoming a tableau vivant, then, I ask, may every museum, like this exhibition, not be considered a diorama in itself? A world – allow me to repeat the pompous metaphor I have just used – whose shores the visitor can sail as a castaway of reality.

We see, of course, that the dioramas presented here do not simulate the world in a revue of toy shops, well-known legends or curiosities, like the doll's houses and toys of my childhood or Renaissance cabinets of curiosities, but are visions of contemporary artists. But they also construct universes by the same process, and it is in the light of their artworks, which transcend reality, that we are confronted with hidden readings of the outside world.

The exhibits reminded me of the main motif of Hermann Hesse's novel Steppenwolf. Allow me to recall it briefly. We are in the opening chapters of the novel, when the protagonist, the double-minded, alienated Harry Haller, is walking the streets of his rain-soaked town...

In one of the quietest and oldest quarters of the city, he suddenly catches sight of a small gate with a pointed arch. He stops and takes a good look. Then he sees a patch of soft light above the gate, with colourful letters flickering... He manages to make out a few words:

Magic theatre

Not for anyone

– Not for anyone!

He tries to open the gate, but the heavy old handle won't let go, no matter how hard he pulls. He backs away. When he steps out onto the pavement again, a few coloured letters of light spill onto the gleaming asphalt. He reads them:

For f-o-o-l-s only!

He moves on, shivering and longing for a magic theatre that only opens its doors to the insane.

But I have yet to say a word about Hansel and Gretel, as I promised; thanks to the exhibiting artists for their works, and thanks to the curators of the exhibition for leading us, like Hansel and Gretel's father, by the hand, into the forest and leaving us there to meet our fears among the beauty of the magic.

14 October 2022

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

BABAHÁZ

A babaház lekicsinyített világa mindent kezelhetőbbé, érthetőbbé, megközelíthetőbbé tesz. Életünk jeleneinek reprodukálása, újrátjátszása a babaházban babák vagy figurák segítségével segítheti a traumafeldolgozás folyamatát. Ez az oka annak, hogy egy egyszerű gyermekjáték, mint a babaház rendkívül hasznos eszköznek bizonyult a gyermekpszichológiában: azok a gyermekpácienstek, akiknél még nem fejlődött ki az érzések kifejezéséhez szükséges nyelvi készség, a babaházzal játszva modellálhatják a komplex emberi kapcsolatokat, és kifejezésre juttathatják saját érzelmeiket is. A pszichológusok így hatékony segédeszközt kapnak a gyermeki psziché és traumái jobb megértéséhez.

Ebből a szempontból a babaház rokonságot mutat a bábszínházzal. A bábokkal eljátszott jelenetek vagy szituációk segítik a gyerekeket a világ megértésében, az emberi kapcsolatok útvesztőjében való eligazodásban.

A babaház azonban nem feltétlenül csak a gyerekek fantáziáját ragadja meg. Egy babaház kicsinyített világát még felnőttek is érdeklődéssel szemléljük. Óriásperspektívából nézve mintha minden kevésbé ijesztő, viszont annál rendezettebb lenne. Lehetővé teszi a dolgok távolból való szemlélését hasonlóan a naplóíráshoz: gondolataink, érzéseink lejegyzése terápiás hatással bír a mindennapi rohanásban.

A babaház témaköréhez kapcsolódó művek a gyermekpszichológiában megfigyelt és használt babaházhoz hasonlóan hatnak a nézőre. Ezek az installációk és objektumok hétköznapi környezetünket, életünk jeleneit, mindennapi traumáinkat dolgozzák föl. Vizuális nyelvre fordítják le társadalmunk és generációnk problémáit, és válaszokat keresnek legégetőbb egzisztenciális kérdéseinkre.

(JE)

DOLLHOUSE

The scaled-down world represented by a dollhouse, the extreme reduction makes everything more manageable, understandable, and approachable. Re-enacting, replaying a situation inside the dollhouse with the help of dolls or other figurines helps to understand the world. This is why a simple children's toy, a dollhouse, turned out to be an extremely helpful tool in processing trauma in therapy sessions conducted by child psychologists: children, who haven't yet developed adequate language to manifest their feelings and who don't understand the complex human relations yet, have the possibility to express themselves by the means of playing with the dollhouse. Therefore, psychologists often use it as a tool to better understand children's psyche and their trauma. In this regard, a dollhouse might remind us of puppet theatre. The scenes and situations arranged and played out with the help of puppets and stage design help children to understand the world and interpersonal relationships.

The dollhouse is not necessarily reserved for children: even as an adult, observing a miniature world, as if with a giant's eyes, makes everything, including our own thoughts, less frightening and more organised. It allows us to see things from a higher perspective and to contemplate in a similar way to writing a diary: putting thoughts and feelings on paper helps to organise and to interpret them. Thus, creating a quality of therapeutic importance.

Works in the exhibition related to dollhouses and the genre of diorama in general, operate in a similar way to a dollhouse as observed and used in child psychology. These miniature installations and sculptures help the viewer to process personal issues, fears, and traumas. From our giant's perspective, these diorama-like works and models let us observe social issues, our everyday environment, and perhaps even answer our existential questions.

Mark DION

A birodalom útja, 2011

fa, szín, vintage bársonyfüggöny, fából készült zsámoly,
fából készült állvány | 140 x 120 x 80 cm | A művész és a
Galerie Nagel Draxler, Berlin/Köln jóvoltából

Mark Dion művei gyakran foglalkoznak az emberiség környezetéhez fűződő viszonyával és a természet kulturális ábrázolásával. Összegyűjtött és gondosan elrendezett tárgyak, szobrok, fényképek felhasználásával készült installációi természetrajzi bemutatótermekre és diorámára jellemző színpadképre egyaránt emlékeztetnek. Bár *A birodalom útja* című művet a 19. századi bábszínház ihlette, ám ha keresztül nézünk a színpadi díszleteken, saját világunk tárul fel.

(JE)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Course of Empire, 2011

wood, colour, vintage velvet curtain, wooden stool,
wooden stand | 140 x 120 x 80 cm | Courtesy of the artist
and Galerie Nagel Draxler, Berlin/Cologne

Mark Dion's works often address humankind's relationship to the environment and the cultural representation of nature. His installations made of collected and accurately arranged objects, sculptures, and photographs resemble both natural history showrooms and a stage design typical of the diorama. *Course of Empire* was inspired by 19th century puppet theatre but if we look through it we will see our present day world.

Eva GONGGRIJP

Belépés, 2018/2022

immurzív installáció: blackbox VR-készlettel, bútorok, illat, videó | változó méretek | A művész és WeMakeVR jóvoltából

„Egyszer azt álmodtam, hogy egy elhagyatott házban bolyongok, majd egy olyan történettel ébredtem, amelyből elvesztek a szavak.” Eva Gonggrijp: Egy poszt-koloniális családtörténet

A művész családja a második világháború alatt az egykori holland gyarmatok japán táborában raboskodott. A művész egész gyermekkorában érezte édesapja és nagymamája hiányát és a köztük lévő szakadékot. Miután megörökölte a családi archívumot, megelevenítette az abban talált tárgyakat, hogy rekonstruálhassa álmát, amely az el nem mondott történeteket visszhangozza. A díszletet nagymamája életműve, saját házának másolata adja. Aki belép ebbe a térbe, alanyból résztvevővé és egyben közvetlen objektummá változik. Ezeknek az emlékeknek szükségük van az érzékszervi észlelésre, hogy életre keljenek.

Koprodukció | WeMakeVR

Amikor Eva kifejezte szándékát, nem létezett megfelelő VR-technológia a projekt megvalósításához. Az elképzelést az installáció mérete és léptéke miatt lehetetlennek tartották. Hiába kért fel VR-alkotókat, mígnem a WeMakeVR igazgatója, Avinash Changa, aki nem hisz a technikai korlátokban, új kamerát épített a meglévő elemekből. A koncepcióval szemben érzett személyes érzelmi kapcsolat arra ösztönözte, hogy új technológiát és munkafolyamatot találjon ki, amely lehetővé teszi ennek a megosztott érzelmeknek a (virtuális) valóságban való megragadását. (Eva Gonggrijp)

A WeMakeVR az Immersive Experiences nemzetközileg díjazott gyártója. Eva Gonggrijp *On Entre* című filmjéhez a WeMakeVR kezelte a VR-makrofotózást és egyedi VR-rögzítési technológiát és VR-utómunkát fejlesztett ki.

Az illateffektus a Soledad Senlle Art Foundation támogatásával valósult meg.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

On Entre, 2018/2022

Immersive installation: blackbox and VR set, furniture, scent, video | variable dimensions | Courtesy of the artist and WeMakeVR

‘Once I dreamt that I wandered through an abandoned house, to wake up with a story, of which the words got lost’ Eva Gonggrijp: A post-colonial family affair

The artist’s family was imprisoned in the Japanese camps in the former Dutch-Indies during WWII. As a child, the artist felt a sense of loss and absence, both towards her father and her grandmother. She inherited the family archive and animated these elements in order to reconstruct her dream that echoed the untold stories. The lifework of her grandmother, a replica of her own house, forms the setting. Whoever enters this space changes from subject to actor and direct object. These memories need your sensory perceptions to come to life.

Co-production | WeMakeVR

When Eva first expressed her intentions, no suitable technology to capture this in VR existed. The idea was considered impossible because of the size and scale of the object. Attempts to enlist help from VR creators failed until WeMakeVR director Avinash Changa, who does not believe in technical limitations, constructed a new camera out of existing elements. The personal resonance and emotional connection he felt with the concept motivated him to invent a new technology and workflow allowing this shared emotion to be captured in a (virtual) reality. (Eva Gonggrijp)

WeMakeVR is an internationally awarded maker of Immersive Experiences. For “*On Entre*” by Eva Gonggrijp, WeMakeVR handled VR macro-photography, developed custom VR-capture technology and VR-postproduction (stitching).

The scent was generously funded by the Soledad Senlle Art Foundation.

ICKO Dávid

X003, 2019

X004, 2019

X005, 2019

X006, 2019

X007, 2019

X008, 2019

X012, 2019

poliuretán

25 x 25 x 25 cm egyenként

A művész jóvoltából

Icko Dávid a figurái és környezetük valamiféle disztópikus világ képeit, esetleg egy tudományos-fantasztikus film díszleteit idézik fel, ennek ellenére kimondottan a mai kor emberének küzdelmeire reflektálnak az Y generáció szemszögéből. Ezek a miniatűr jelenetek a létbiztonságért, a megélhetésért folytatott kétségbeesett küzdelmet mutatják be, valamint szemléltetik az identitáskeresés válságát.

(JE)

X003, 2019

X004, 2019

X005, 2019

X006, 2019

X007, 2019

X008, 2019

X012, 2019

polyurethane

25 x 25 x 25 cm each

Courtesy of the artist

Although the figures and their surroundings evoke images from some kind of dystopian world or a setting of a science-fiction movie, Dávid Icko's work comments on the struggles of people very much living and breathing in today's world, through the eyes of the millennial generation. These miniature scenes represent the desperate struggle for stability, a sense of meaning, and illustrate metaphysical struggles, and search for their own identity.

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Tomasz KULKA

Gyakorlatok, 2013

kerámia

változó méretek

A művész és a Galeria Propaganda, Varsó jóvoltából

Romos építészeti elemekkel körülvett fiatal férfi alakja ismétlődik különböző pozíciókban. A férfi azonban minden jeleneten ágyhoz kötve jelenik meg. Tomasz Kulka munkásságának kiindulópontja kis lengyelországi szülővárosának monoton világa. Az ábrázolt férfi helyzete ördögi körnek tűnik, a tehetetlen és rezignált figura nem tud elszakadni saját ágyától, reflektálva a modern ember egzisztenciális válságára, amelynek mi, nézők vagyunk szemtanúi.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Exercises, 2013

ceramics

variable dimensions

Courtesy of the artist and Galeria Propaganda, Warsaw

A figure of a young man surrounded by demolished architectural elements is repeated in different positions. The man, however, is always in close proximity to his bed. The starting point for Tomasz Kulka's work is the boredom and repetitiveness of his small hometown in Poland. The man's situation appears to be a vicious circle, the helpless and resigned figure is bound to the bed, reflecting on the human condition, an existential crisis that we, viewers are eyewitnesses to.

Wieland SCHÖNFELDER

O ovo e a Figura, 2021

grafitbevonatú 3D nyomtatás, acél
változó méretek

A művész jóvoltából

Wieland Schönfelder színháztudományi múlttal rendelkezik, és sok művét ez ihlette, legyen szó akár egy általa idézett színházi darabról, akár arról, hogyan műveit színpadra állítja. A szobrászatot és az installációt a digitális modellezés és a 3D nyomtatás segítségével számítógépes animációval keveri, művei gyakran maguk is történeteket mesélnek el. A részletesen kidolgozott installációk egy 18. századi kevésbé ismert olasz színdarabból kiemelt miniatűr töredékeként jelennek meg.

(JE)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

O ovo e a Figura, 2021

graphite coated 3D print, steel
variable dimensions

Courtesy of the artist

Wieland Schönfelder's works are informed by his background in theatre studies, whether it is by a specific theatre play he quotes or in the way in which he stages his works. He mixes sculpture and installation with computer animation using digital modelling and 3D printing, while his works often include a narrative or at least some kind of storytelling. These accurately staged installations appear as fragments of a miniature stage of an obscure 18th century theatre play *L'uovo e a figura*.

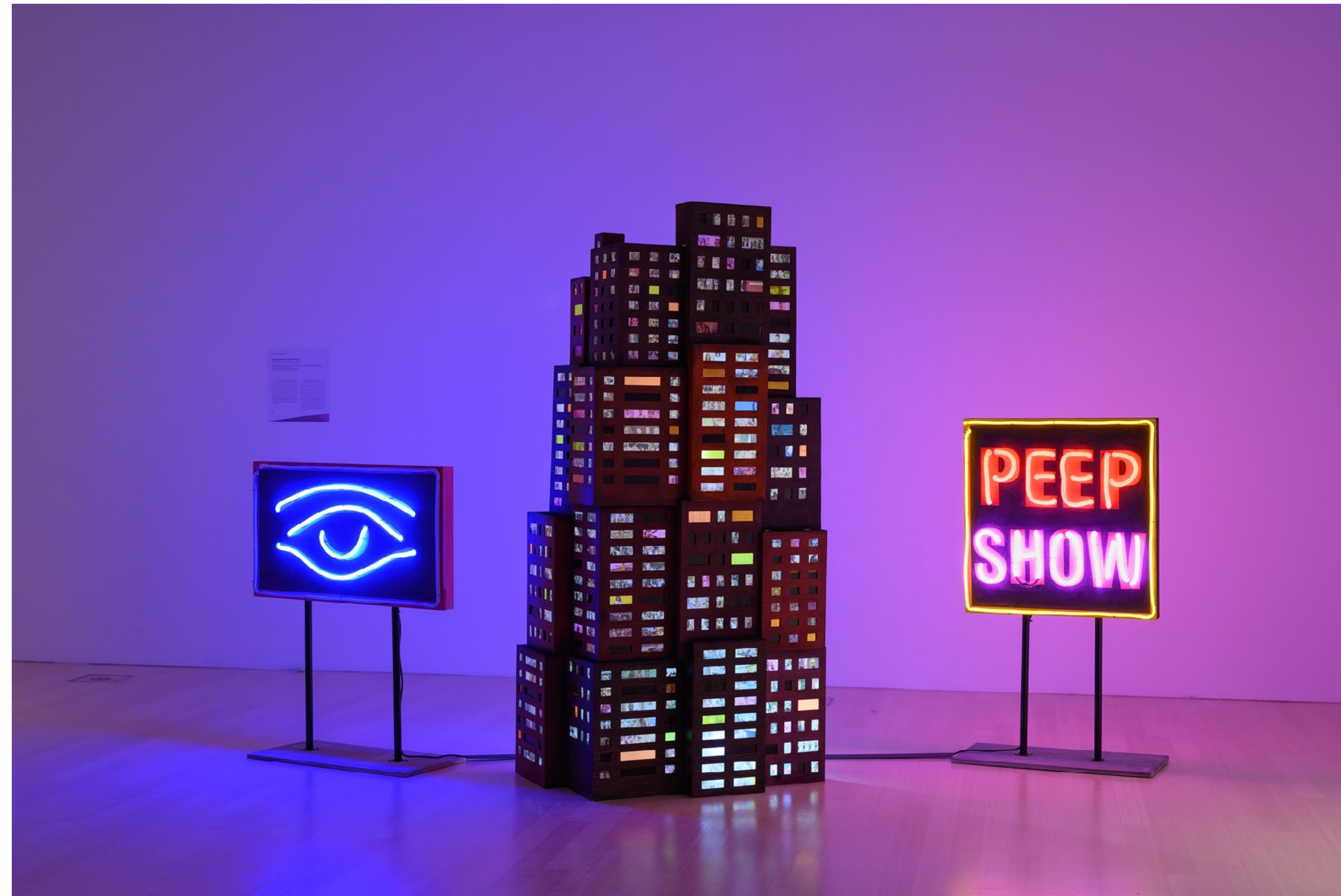
Tracey SNELLING

Figyelsz engem, figyellek téged, 2021

fa, festék, tintasugaras nyomatok, műanyag,
elektrolumineszcens huzal, lámpák, médialejátszók,
LCD-képernyők, LED, hangszórók, transzformátor
A művész és a Pulpo Gallery, Murnau am Staffelsee jóvoltából

Tracey Snelling munkái vegyes technikával készült
installációk, melyek létező épületek kicsinyített másolatai,
akárcsak a Ludwig Múzeumban (*Kotti, Sozialwohnungen
Admiralstrasse*) bemutatott két műve. A *Figyelsz engem,
figyellek téged* című mű azonban a modern társadalomban
az internet és a közösségi média hatására erodálódott privát-
szféra problémáját veti fel. A folyamatos megfigyelés iránti
igény, a modern voyeur-szemlélet parafrázisa az épület – lát-
szólag a privát szféra – ablakaiban feltároló épületbelső.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Watching me Watching you, 2021

wood, paint, inkjet prints, plastic, electroluminescent wire,
lights, media players, LCD screens, LED light, speakers,
transformer
Courtesy of the artist and Pulpo Gallery, Murnau am Staffelsee

Tracey Snelling creates mixed-media installations,
smaller versions of architectural structures, just like two of
her works presented in Ludwig Museum (*Kotti, Sozialwohnun-
gen Admiralstrasse*), which are models of existing buildings in
Berlin. The work *Watching you watching me*, however, ad-
dresses the failure to respect privacy in our modern society, an
occurrence often caused by social media and the internet. The
constant need for surveillance, the voyeur aspect of how we as
a society think nowadays is manifested by the windows of the
building – seemingly the private sphere – which turned into
something that is always on display.

Tracey SNELLING

Kotti, 2018

fa, festék, tintasugaras nyomatok, műanyag, elektrolumineszcens huzal, lámpák, médialejátszók, LCD képernyők, hangszórók, transzformátor
72 x 122 x 90 cm
A művész jóvoltából

Sozialwohnungen

Admiralstrasse, 2020

fa, festék, tintasugaras nyomatok, műanyag, elektrolumineszcens huzal, lámpák, médialejátszók, LCD képernyők, hangszórók, transzformátor
78 x 137 x 40 cm
A művész jóvoltából

Tracey Snelling munkái vegyes technikával készült installációk, melyek létező épületek kicsinyített másolatai, akár csak a Ludwig Múzeumban (*Kotti*, *Sozialwohnungen Admiralstrasse*) bemutatott két műve. A *Figyelsz engem, figyellek téged* című mű azonban a modern társadalomban az internet és a közösségi média hatására erodálódott privát-szféra problémáját veti fel. A folyamatos megfigyelés iránti igény, a modern voyeur-szemlélet parafrázisa az épület – látószólag a privát szféra – ablakaiban feltáruló épületbelső.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Kotti, 2018

wood, paint, inkjet prints, plastic, electroluminescent wire, lights, media players, LCD screens, speakers, transformer
72 x 122 x 90 cm
Courtesy of the artist

Sozialwohnungen

Admiralstrasse, 2020

wood, paint, inkjet prints, plastic, electroluminescent wire, lights, media players, LCD screens, speakers, transformer
78 x 137 x 40 cm
Courtesy of the artist

Tracey Snelling creates mixed-media installations, smaller versions of architectural structures, just like two of her works presented in Ludwig Museum (*Kotti*, *Sozialwohnungen Admiralstrasse*), which are models of existing buildings in Berlin. The work *Watching you watching me*, however, addresses the failure to respect privacy in our modern society, an occurrence often caused by social media and the internet. The constant need for surveillance, the voyeur aspect of how we as a society think nowadays is manifested by the windows of the building – seemingly the private sphere – which turned into something that is always on display.

SZABÓ Eszter

Gyönyörűségek, 2014-2015

színes HD videó hanggal; 4'30"

A művész jóvoltából

Szabó Eszter animációja egy bérház mindennapjaiba enged bepillantást, mintha csak egy babaház hiányzó falán át szemlélnék az ott élők intim privát szféráját. A művész internetes ingatlanfotókat gyűjtött össze, majd szerkesztett háromdimenziós térré. Ezt követően festett és animált kétdimenziós figurákkal, fiktív lakókkal népesítette be babaházát, ezáltal a valós tereket önnön kisebb, fiktív lenyomatukká redukálta.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Dispenser of Delights, 2014-2015

HD video, colour, sound; 4'30"

Courtesy of the artist

In Eszter Szabó's animation we can see through the walls of a tenant building as if it were a dollhouse, looking at the intimate lives of several people at the same time. The artist collected and edited real estate photographs from the internet, which she inserted onto a 3D space. She then added painted and animated 2D figures, fictional residents of her dollhouse, thus transforming the existing spaces into their smaller, fictional version.

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

DIORÁMA A TUDOMÁNY ÉS MŰVÉSZET HATÁRÁN

A dioráma a 19. század második felében terjedt el mint a természettudományi vagy történelmi múzeumok prezentációs eszköze.

Miniatűr makettekkel már viszonylag korán találkozhatunk: William Siborne brit katonatiszt az 1830-as években készítette a waterlooi csata makettjét, amely később a Nemzeti Katonai Múzeumban került kiállításra Londonban.

A század folyamán kialakított természettudományi múzeumok eleinte csak egzotikus állatok kitömött példányait mutatták be, hasonlóan az amatőr természetkedvelők taxidermiagyűjteményeihez. Az első életnagyságú múzeumi diorámát Carl Akeley amerikai taxidermia-szakértő készítette a Milwaukee Múzeum számára. Az élethű festett háttér előtt műnövényekkel és kitömött pézsmapockokkal benépesített jelenet a később Akeley-módszerként elterjedt dioráma prototípusa.

Akeley és követői egyaránt különös gondot fordítottak a dioráma hitelességére. Személyesen utaztak el az ábrázolni kívánt vidékekre, ahol a felhasznált állati és növényi példányokat maguk gyűjtötték össze.

A természetes ökoszisztémák mellett őseink életkörülményeit vagy távoli vidékek őslakos közösségeit is hasonló módok ábrázolták. Utóbbit ma már problematikusnak érezhetjük, hiszen ezek az „egzotikus” népeket bemutatni kívánó diorámák valójában többet árulnak el a kolonialista nyugat agressziójáról, mint magukról az ábrázolt kultúrákról.

Ennek ellenére a dioráma készítőinek elsődleges célja a hathatós ismeretterjesztés volt. Az életszerű jelenetek segítségével igyekeztek a lehető legközelebb hozni a nézőhöz azokat a távoli vidékeket, ahová nem juthattak el, és így felkelteni érdeklődésüket veszélyeztetett fajok és ismeretlen kultúrák iránt. Ilyen értelemben a televízió, az internet és a virtuális valóság szerepét töltötték be. **(PZs)**

DIORAMAS BETWEEN ART AND SCIENCE

Dioramas became popular in the second half of the 19th century as presentation tools in natural science or history museums.

Miniature historical models were produced relatively early: British military officer William Siborne made a model of the Battle of Waterloo in the 1830s, which was later exhibited in the National Military Museum in London.

Natural history museums established during the century initially displayed stuffed specimens of exotic animals, similar to the taxidermy collections of amateur nature enthusiasts. The first life-size museum diorama was created by American taxidermy expert Carl Akeley for the Milwaukee Museum. The scene populated with artificial plants and stuffed muskrats against a realistic painted background is the prototype of the diorama that was later known as the 'Akeley method'. Both Akeley and his followers paid special attention to the authenticity of their dioramas.

They personally travelled to the regions they wanted to depict, where they collected the animal and plant specimens they used.

In addition to natural ecosystems, the living conditions of our ancestors or indigenous communities in remote regions were also depicted in similar ways. The latter is now considered problematic, since these dioramas that aim to present "exotic" peoples actually reveal more about the aggression of the colonialist West than about the depicted cultures themselves.

Despite this, the primary goal of the creators of the diorama was the effective dissemination of knowledge. With the help of lifelike scenes, they tried to bring the distant regions as close as possible to the viewer, where they could not reach, and thus arouse their interest in endangered species and unknown cultures. In this sense, they played the role of television, the internet and virtual reality.

ALBERT Ádám

A Varázsló kertje, 2020

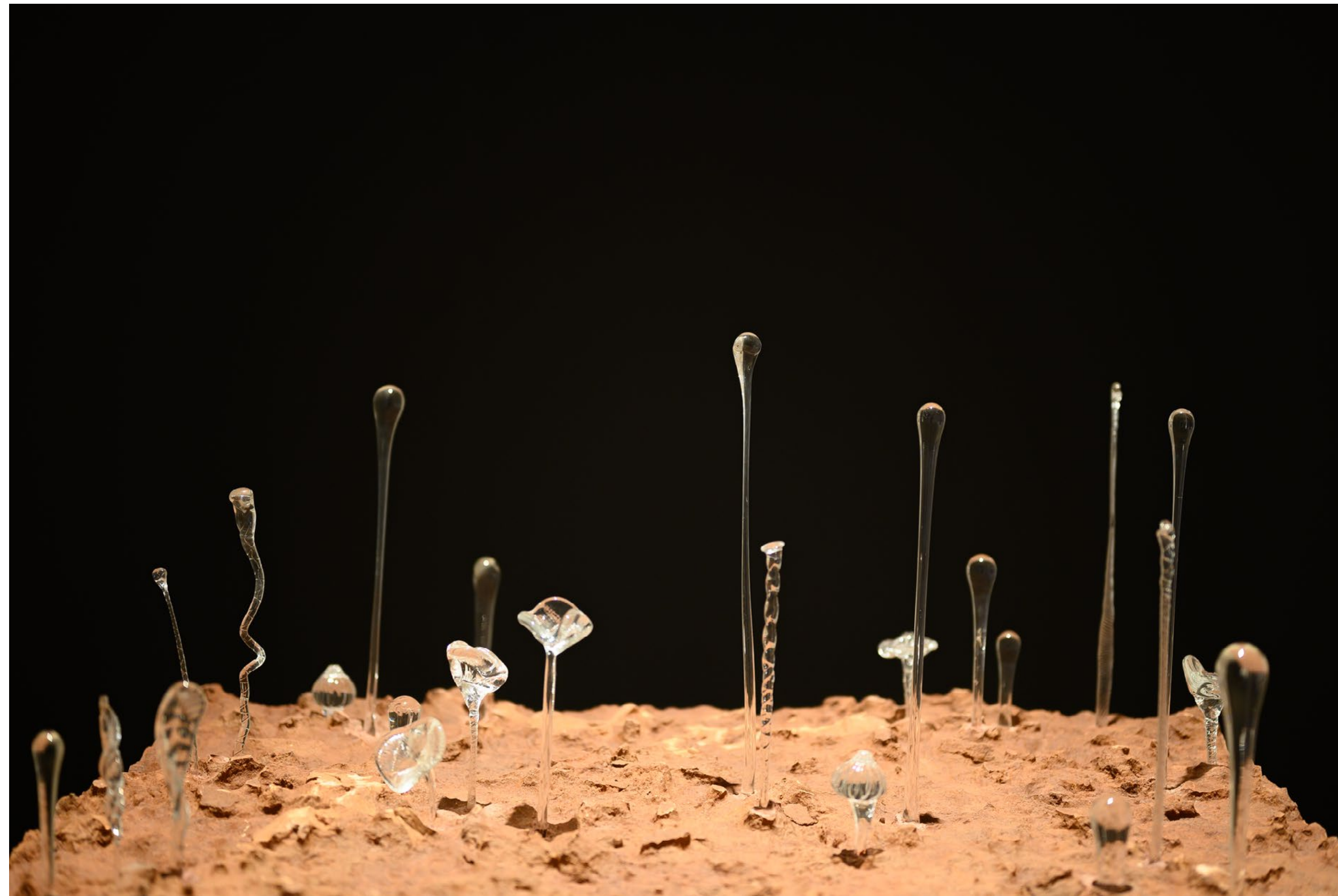
tardosi mészkő, üveg, acél

70 x 100 x 85 cm

A művész jóvoltából

A durva vörösmészkő alapzattól kinyúló éterien finom csepp alakú üvegek mintha idegen bolygók kies, ám bámulatosan gyönyörű tájait ábrázolnák, egyúttal cseppkő-barlangok plafonjáról lehulló vízcseppeket is eszünkbe juttathatnak. Albert Ádám munkája egyszerre mutat rokonságot a tudományos eredményeket és természeti kincseket szemléltető diorámákkal, ugyanakkor mintha bolygónkon ismeretlen tájak halvány emlékét idézné fel.

(PZs)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

The Sorcerer's Garden, 2020

Tardos limestone, glass, stainless steel

70 x 100 x 85 cm

Courtesy of the artist

The delicate drop-shaped glass objects protruding from the rough red limestone base seem to depict the barren, yet beautiful landscapes of alien planets, while also evoking the image of water droplets falling from the ceiling of stalactite caves. Ádám Albert's work is related to dioramas illustrating scientific results and natural treasures, while they evoke visions of landscapes unknown to mankind.

ALBERT Ádám

Soha ne utazz egyedül I., 2011

kukucskáló doboz, plexi, MDF, dibond, fa, acél
196 x 84 x 94 cm
Málnay B. Levente gyűjteményéből.

Soha ne utazz egyedül II., 2011

kukucskáló doboz, plexi, MDF, dibond, fa, acél
196 x 84 x 94 cm
Málnay B. Levente gyűjteményéből.

Goethe Stúdió, 2011

rézkarc
27,5 x 41 cm
A művész jóvoltából

Humboldt Stúdió, 2011

rézkarc
31,5 x 41 cm
A művész jóvoltából

The Never take a trip alone, 2011

2 db videó animáció
A művész jóvoltából

Az installáció Johann Wolfgang Goethe és Alexander Humboldt 17. századi perspektívakutatásait dolgozza fel. Az optikai illúziót alkalmazó perspektívadobozok a nyugati kultúra és művészet egyik meghatározó paradigmáját szemléltetik.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Never Take a Trip Alone I, 2011

peep show box, plexi, MDF, dibond, wood, steel
196 x 84 x 94 cm
From the collection of Levente Málnay B.

Never Take a Trip Alone II, 2011

peep show box, plexi, MDF, dibond, wood, steel
196 x 84 x 94 cm
Courtesy of the artist

Goethe Studio, 2011

etching
27,5 x 41 cm
Courtesy of the artist

Humboldt Studio, 2011

etching
31,5 x 41 cm
Courtesy of the artist

The Never take a trip alone, 2011

2 video animations
Courtesy of the artist

The installation looks into the 17th-century research on perspective by Johann Wolfgang Goethe and Alexander Humboldt. The perspective boxes, using optical illusion, illustrate one of the defining paradigms of Western culture and art.

GWIZDALA Dáriusz

Lány kóróban, 2022

vegyestechnika, papírmasé, acél, csillámpor, növények
200 x 200 cm
A művész jóvoltából

Gwizdala Dáriusz a természettudományi múzeumok diorámáit, a terepasztal és a wunderkammerek kialakítását egyesíti installációjában. Kitömött állatok helyett egy figuratív női szobrot látunk a terepasztalszerűen elrendezett növények kavalkádjá közepette. A természetes és művi keveredése a világ csodáit oszthatatlan egységben ábrázolja.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Girl with Weeds, 2022

mixed media, paper maché, steel, glitter, plants
200 x 200 cm
Courtesy of the artist

Dariusz Gwizdala combines natural habitat dioramas with train models and the genre of wunderkammer in his installation. Instead of stuffed animals, we see a figurative female statue in the middle of a cavalcade of plants arranged just like in a traditional diorama or model train table. The mixture of the natural and the artificial represents the wonders of the world as indivisible unity.

TRANKER Kata

Változó nézőpont I., 2018

papír, ceruza, fotó, fa

53 x 73 cm

Rónaszéki László jóvoltából

Változó nézőpont II., 2018

papír, ceruza, fa, fotó, plextol, akril

53 x 73 cm

Rónaszéki László jóvoltából

Változó nézőpont III., 2018

papír, ceruza, fa, fotó, plextol, akril

53 x 73 cm

A művész és a Viltin Galéria jóvoltából

Változó nézőpont IV., 2018

papír, ceruza, fa, fotó, plextol, akril

53 x 73 cm

A művész és a Viltin Galéria jóvoltából

Tranker Kata személyes emlékeket, emberi kapcsolatokat dolgoz fel diorámaszerű munkáiban. Személyes történeteink archeológusa és történészeként emlékeinkkel, családi történelmünkkel szembesít bennünket az antropológus eszközeivel, a szigorú rendszerezés és archiválás igényével.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Variable viewpoint I, 2018

paper, pencil, photo, wood

53 x 73 cm

Courtesy of László Rónaszéki

Variable viewpoint II, 2018

paper, pencil, wood, photo, plextol, acrylic

53 x 73 cm

Courtesy of László Rónaszéki

Variable viewpoint III, 2018

paper, pencil, wood, photo, plextol, acrylic

53 x 73 cm

Courtesy of the artist and Viltin Gallery

Variable viewpoint IV, 2018

paper, pencil, wood, photo, plextol, acrylic

53 x 73 cm

Courtesy of the artist and Viltin Gallery

Kata Tranker processes personal memories and human relationships in her diorama-like works. Just like an archaeologist of the intimate lives of everyday people, she forces the viewer to confront their own memories and family history, applying the tools of an anthropologist, combined with an acute sense of order.

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

WUNDERKAMMER

A wunderkammer, vagy más néven kunstkammer természeti kincsek, tudományos érdekességek, furcsaságok és művészeti alkotások gyűjteménye, a modern múzeum egyik őse. Késő reneszánsz és barokk főúri udvarokban találkozunk először e gondosan összeválogatott kollekciókkal, amelyek az ismeretterjesztés mellett tulajdonosuk társadalmi státuszát voltak hivatottak félmjelteni.

Az egyik legismertebb wunderkammert II. Rudolf német-római császár alakíttatta ki prágai rezidenciáján a 16. században. Hatalmas képgalériák vagy tárolók sorát felvonultató csarnokoktól egészen a mezei szobabútor méretű szekrényekig terjed a wunderkammerek lehetséges mérete, tulajdonosa anyagi helyzetének és pozíciójának függvényében. Amatőr természetkedvelők rovar-, szárított növény- vagy taxidermiagyűjteményeiket életszerű jelene-
tekké alakítva állították közszemlére látogatóik számára.

Modern verziójuknak tekinthető akár dédnagyanyánk porcelánfigurákkal megrakott vitrinje is.

A wunderkammerben békésen megfértek egymás mellett természeti kincsek (pl. kagylók, csontvázak, rovargyűjtemények, egzotikus állatok kitömött példányai), iparművészeti remek (pl. ékszerek, kegytárgyak), művészeti alkotások vagy akár mérnöki bravúrral előállított gépezetek.

A világot egységben látó középkori kozmológia hatására a természeti leletek egyenértékű párdarabjaiként jelentek meg az ember alkotta tárgyak, művészeti alkotások.

A gyűjtögető magatartás, a talált tárgyak művészi igénnyel történő összeválogatása és prezentálása a 20. századi művészetben a ready-made (pl. Duchamp piszoárja), a trash art (szemétművészet) vagy a found objects műfaja.

(PZs)

WUNDERKAMMER

Considered the predecessor of modern museums, the wunderkammer (or kunstkammer) is a collection of natural artefacts, scientific curiosities, and works of art. These painstakingly curated collections originated in royal courts and aristocratic estates during the late renaissance and baroque eras. Besides their educational purposes, they were meant to serve as status symbols of their respective owners.

One of the best known wunderkammers was built by the German-Roman Emperor Rudolf II. at his residence in Prague in the 16th century. The size of wunderkammers may range from spacious picture galleries with numerous storage facilities to cabinets the size of everyday furniture, depending on the owners' financial status and position. Wealthy nature enthusiasts turned their collections of insects, dried plants, or taxidermied animals into lifelike scenes and put them on display for their visitors. Even our great-grandmother's dis-

play cabinet filled with porcelain figurines can be considered a modern version of the wunderkammer.

Natural treasures (e.g. shells, skeletons, insect collections, stuffed specimens of exotic animals), masterpieces of applied art (e.g. jewellery, trinkets), works of art, or even experimental machines were kept and displayed together.

Inspired by medieval cosmology, which saw the world as one, man-made objects and works of art appeared as equivalent counterparts to natural artefacts.

The collecting attitude, the selection and presentation of found objects within an artistic context is also linked to genres, such as the ready-made (e.g. Duchamp's urinal) or trash art.

BABOS Zsili Bertalan

Élet triptichon, 2005

újrahasznosított anyagok
150 x 60 cm
A művész jóvoltából

Lakótelep, 2006

újrahasznosított anyagok
60 x 66 cm
A művész jóvoltából

Rádió emlék, 2006

újrahasznosított anyagok
60 x 44 cm
A művész jóvoltából

Fraktál, 2018

fa
80 x 66 cm
A művész jóvoltából

Médiaszörny, 2005 - 2022

fa, talált tárgyak
22 x 32 cm
A művész jóvoltából

Babos Zsili Bertalan talált tárgykból alkotja meg egyéni mini-univerzumait, amelyek aztán áttörik a dobozteret és belépnek a valóság terébe.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

Life Triptych, 2005

recycled materials
150 x 60 cm
Courtesy of the artist

Council Estate, 2006

recycled materials
60 x 66 cm
Courtesy of the artist

Radio Memory, 2006

recycled materials
60 x 44 cm
Courtesy of the artist

Fractal, 2018

wood
80 x 66 cm
Courtesy of the artist

Media Monster, 2005 - 2022

wood, found objects
22 x 32 cm
Courtesy of the artist

Bertalan Zsili Babos creates his individual mini-universes from found objects, which then break through the box space and enter the space of reality..

BP. SZABÓ György

Piros robot, 2016

vegyes technika, talált tárgyak
140 x 100 cm
A művész jóvoltából

Rózsaszín pónik, 2016

vegyes technika, talált tárgyak
140 x 100 cm
A művész jóvoltából

Foci 01, 2018

vegyes technika, talált tárgyak
50 x 50 cm
A művész jóvoltából

Foci 02, 2018

vegyes technika, talált tárgyak
50 x 50 cm
A művész jóvoltából

Urbánus dioráma, 2022

120 CD
vegyes technika, talált tárgyak
A művész jóvoltából

BP. Szabó György a modern kor archeológusaként kidobásra szánt tárgyakat gyűjt és épít dobozműveibe, amelyek így a 21. század hiteles lenyomataivá és archívumává válnak.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

Red Robot, 2016

mixed media, found objects
140 x 100 cm
Courtesy of the artist

Pink Ponies, 2016

mixed media, found objects
140 x 100 cm
Courtesy of the artist

Soccer 01, 2018

mixed media, found objects
50 x 50 cm
Courtesy of the artist

Soccer 02, 2018

mixed media, found objects
50 x 50 cm
Courtesy of the artist

Urban Diorama, 2022

120 CDs
mixed media, found objects
Courtesy of the artist

As an archaeologist of the modern age, György BP. Szabó collects and incorporates objects intended to be thrown away into his box works, which thus become authentic impressions and archives of the 21st century.

SZÖLLŐSI Géza

KITIN projekt: A nép győzedelmes automatonja, 2019

tropusai bogarak, műgyanta, üvegbúra, fa
50 x 40 x 20 cm
A művész jóvoltából

KITIN projekt: Élnek: Anunnaki, Nefertari, 2020

tropusai bogarak, műgyanta, üvegbúra
24 x 12 x 12 cm
A művész jóvoltából

KITIN projekt: Élnek: Anunnaki Ramszesz, 2019

tropusai bogarak, műgyanta, üveg
24 x 12 x 12 cm
A művész jóvoltából

KITIN projekt: Field / L., 2020

tropusai bogarak, műgyanta, üveg
33 x 13 x 13 cm
A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

KITIN projekt: Rúd. Sorayama kegyelem, 2020

tropusai bogarak, műgyanta, üveg
33 x 13 x 13 cm
A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

KITIN Project: Der triumphierende Volksautomaton, 2019

tropical insects, resin, glass dome, wood
50 x 40 x 20 cm
Courtesy of the artist

KITIN Project: They Live: Anunnaki, Nefertari, 2020

tropical insects, resin, glass dome
24 x 12 x 12 cm
Courtesy of the artist

KITIN Project: They Live: Anunnaki Ramses, 2019

tropical insects, resin, glass
24 x 12 x 12 cm
Courtesy of the artist

KITIN project: Field / L., 2020

tropical insects, resin, glass
33 x 13 x 13 cm
Courtesy of the artist and Várfok Gallery

KITIN Project: Pole. Sorayama Grace, 2020

tropical insects, resin, glass
33 x 13 x 13 cm
Courtesy of the artist and Várfok Gallery

SZÖLLŐSI Géza

KITIN projekt: Rúd.

Sorayama kék, 2020

tropusi bogarak, műgyanta, üveg

33 x 13 x 13 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

KITIN projekt: Rúd. Azázél,

2020

tropusi bogarak, műgyanta, üveg

33 x 13 x 13 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

Szöllősi Géza a modern popkultúra jellegzetes figuráit, a képregények robotjait értelmezi újra KITIN projektjével. A rovartestek felhasználásával összeeskábált robotfigurák az organikus és anorganikus világ határán egyensúlyoznak. Rémisztő rovargyűjtemény ez, amely élethű környezet helyett egy fiktív világot teremtve mutatja be „kincseit”.

(PZs)

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

KITIN Project: Pole. Sorayama Blue, 2020

tropical insects, resin, glass

33 x 13 x 13 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

KITIN Project: Pole. Azazel, 2020

tropical insects, resin, glass

33 x 13 x 13 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

Géza Szöllősi reinterprets well-known icons of modern pop culture: alien robots from our childhood comics. The artist builds robot figurines using insect parts, balancing on the precarious border of organic and inorganic worlds. His is a terrifying collection of insects, which presents its “treasures” by creating a fictitious world instead of a lifelike environment.

UJHÁZI Péter

***Múmia, lámpa*, 1980**

asszemblázs fémdobozban, vegyes technika
22 x 16 x 13 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

***Jani*, 2002**

asszemblázs famdobozban, vegyes technika
35 x 45 x 14,5 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

***Katonák*, 2006**

asszemblázs famdobozban, vegyes technika
30 x 45 x 15 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

Hányattatunk –

***keletem, nyugatom*, 2005**

asszemblázs famdobozban, vegyes technika
20 x 30 x 10 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

***Hol volt 1.*, 2014**

asszemblázs famdobozban, vegyes technika
70 x 50 x 16 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

***Mummy, lamp*, 1980**

assemblage in metal box, mixed media
22 x 16 x 13 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

***Johnny*, 2002**

assemblage in wooden box, mixed media
35 x 45 x 14,5 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

***Soldiers*, 2006**

assemblage in wooden box, mixed media
30 x 45 x 15 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

Our Struggles –

***My East, My West*, 2005**

assemblage in wooden box, mixed media
20 x 30 x 10 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

***Once upon 1*, 2014**

assemblage in wooden box, mixed media
70 x 50 x 16 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

UJHÁZI Péter

Hol volt 2.

(Az utolsó aggancsom), 2015

asszemblázs famdobozban, vegyes technika

50 x 70 x 23 cm

A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

Röpteszívem, 1991

vegyes technika

55 x 70 x 22 cm

A Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum gyűjteménye

Ujházi Péter első pillantásra hulladéknak tűnő tárgyakból állítja össze diorámáit, amelyek korunk félelmeivel, szorongásaival és traumáival szembesítik a nézőt.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

Once upon 2 (My Antler), 2015

assemblage in wooden box, mixed media

50 x 70 x 23 cm

Courtesy of the artist and Várfok Gallery

My Heart on the Wing, 1991

mixed media

55 x 70 x 22 cm

Collection of Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

Péter Ujházi assembles his dioramas from objects that at first glance look like waste, which confront the viewer with the fears, anxieties and traumas of our time.

MÁS-VILÁGOK

A dioráma feltehetően görög eredetű elnevezésének előtagja a „dia” (keresztül) és egyben a „di” (kettősség, duplikátum) szavakból származik. A munkákat szemlélve tekintetünk áttöri a láthatót és láthatatlant elválasztó határt, saját világunkból átlépünk a dioráma terében kibontakozó alternatív valóságba.

A párhuzamos valóságok (ún. multiverzum) tudományos elméletét az amerikai fizikus, Hugh Everett dolgozta ki az 1950-es évek közepén, de Erwin Schrödinger osztrák fizikus egy évtizeddel korábban már szintén foglalkozott a kérdéssel. Kvantumfizikai értelemben a világegyetem minden, több lehetséges következménnyel járó eseménye elágazást hoz létre a téri-idő folytonosságban, megteremtve a párhuzamos dimenziókat.

Mitológiánk, népmeséink, irodalmunk, sőt populáris kultúránk azonban szintén telis-tele van a realitás illékony függönye mögött rejtőző csodás világokról, párhuzamos dimenziókról szóló történetekkel. Gondolhatunk itt az alvilágba alászálló mitikus hősré, az éjgig érő paszulyon a felhők fölé

mászó parasztfiúra, az árokba zuhanva csodaországra bukkanó kislányra vagy a ruhásszekrény mélyén feltároló, beszélő állatokkal benépesített világra. A két világot elválasztó határt átlépve a főhős beavatást nyer a másik univerzum titkába.

A valóság és fikció határát lépi át, vagy két, egymástól független valóság között ingázik? Minél több időt tölt a „másik” helyen, annál inkább tűnik álomszerűnek saját világa. A határátlépést ugyanakkor a születés és halál metaforájaként is értelmezhetjük. A túlvilágot megjárt hős végül visszatér saját realitásába, az életbe, magával hozva az „odaát” megszerzett tudást.

Adiorámakapró, alternatív világok általunk valóságként értelmezett univerzumban – saját fizikai törvényeikkel. A lehatárolt doboztér csak látszólag véges, a benne rejlő világegyetem a miénkhez hasonlóan teljes a maga komplexitásában. A műveket szemlélve a „más”-világba való betekintés ősi, gyermeki vágyát elégítjük ki.

(PZs)

OTHER WORLDS

The name of the diorama is presumably of Greek origin, and the prefix comes from the words ‘dia’ (through) and at the same time ‘di’ (duality, duplicate). By looking at the works, our gaze breaks through the border separating the visible and the invisible. We pass from our own world to the alternative reality unfolding in the space of the diorama.

The scientific theory of parallel realities (the so-called multiverse) was developed by American physicist Hugh Everett in the mid-1950s, even though the Austrian physicist Erwin Schrödinger had also dealt with the issue a decade earlier. In terms of quantum physics, every single event in the universe with multiple possible outcomes causes a tear in the space-time continuum, creating parallel dimensions.

However, our mythology, folk tales, literature, and even our popular culture are full of stories about wonderful worlds and parallel dimensions hidden behind the thin veil of reality. We may recall mythical heroes descending into the underworld, a peasant boy climbing above the clouds on a sky-

high bean stalk, a little girl falling into a ditch and discovering Wonderland, or a world populated by talking animals revealed in the depths of a wardrobe. Crossing the border between these two worlds, the protagonist gains initiation into the secrets of another universe.

Do they cross the border between reality and fiction, or do they oscillate between two independent realities? The more time you spend in the “other” place, the more your own world seems like a dream. Crossing the border can also be interpreted as a metaphor for birth and death. The hero who has travelled to the afterlife finally returns to his own reality, to life, bringing with him the knowledge acquired “over there”.

Dioramas are small, alternative worlds within our universe we interpret as reality – with their own physical laws. The small box space is only seemingly finite, the universe within it is complete in its own complexity, just like ours. By looking at the works, we satisfy the ancient, childlike desire of exploring other dimensions.

Alexandra CROUWERS

A fehér rejtekhely V., 2021 - 2022

HD videoloop 02'00"
A művész jóvoltából

A White Hide V. egyaránt utal a természettudományi múzeumok diorámáira, valamint a Daguerre nevéhez fűződő lenyűgöző, magával ragadó immerszív installációokra. Az animált loop egy fiktív, történelem előtti múltba vagy inkább a disztópikus jövőbe repít bennünket. A fatuskók fotogrammatikus modelljei között villódzó szarvasképek mintha törékeny valóságunk pusztuló emlékművei lennének.

(PZs)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

The White Hide V., 2021 - 2022

HD seamless videoloop, 02'00"
Courtesy of the artist

White Hide V references both the natural habitat dioramas, as well as the awe-inspiring immersive installations created by Daguerre. The animated loop transports us to a fictitious prehistoric past or rather the dystopic future. The flickering images of deers between photogrammatic models of tree stumps remind us of a decaying monument of our fragile reality.

Daniel ERNST

A határvidék, 2016

virtuális valóság installáció
A művész jóvoltából

Daniel Ernst virtuális valóság-diorámája lehetővé teszi a látogatók számára, hogy átlépjék a fizikai és a virtuális valóság határait, és megtapasztalják a művész által alkotott, teljes egészében külön világ terét és atmoszféráját. *A Határvidék* tökéletes megtestesítője a dioráma lényegének: az ismeretlenség felfedezésének magával ragadó erejének. Amíg a test szilárdan a helyén marad, az elme egy másik dimenzióba kerül.

(PZs)

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

The Marchland, 2016

virtual reality installation
Courtesy of the artist

Daniel Ernst's virtual reality diorama enables visitors to cross the borders of physical and virtual reality and experience the space and atmosphere of a completely separate world created by the artist. *The Marchland* is the perfect embodiment of the essence of the diorama: the all-encompassing experience of the unknown. While the body stays firmly put, the mind is transported to another dimension.

GOMBOS Andrea

Sebi ne gyere ide, mert itt az én világom van!, 2019

vegyes technika
143 x 42 x 50 cm
A művész jóvoltából

Mindjárt hajnalodik, most már sárga az idő, 2019

vegyes technika
160 x 65 x 59 cm
A művész jóvoltából

Gombos Andrea rendkívül precíz és részletgazdag modellmunkái sajátos hangulatot keltenek, ugyanakkor van bennük valami megmagyarázhatatlanul zavaró, nyomasztó is. Ezek a művek kétségtelenül a néző belső világát tükrözik: eljátszanak a nézők hangulatával, magukkal ragadják, beszippantják és tükör módjára önmagukkal szembesítik.

(JE)

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Sebi Do not Come Here, This One is My World!, 2019

mixed media
143 x 42 x 50 cm
Courtesy of the artist

It's Almost Dawn, Now It's Yellow, 2019

mixed media
160 x 65 x 59 cm
Courtesy of the artist

Andrea Gombos creates a unique atmosphere and feeling of intimacy with her models, precise and extremely rich in detail. At the same time, they also contain some inexplicably disturbing and eerie elements. These works all point to the inner world of the one who is watching, as they appear to play with the mood of their viewers, engaging them and reflecting their feelings and perceptions like a mirror.

OVÉ PICTURES (Veronika OBERTOVIÁ & Michaela ČOPIKOVÁ)

Öröm, 2020

papír
70 x 60 x 16 cm
A művészek jóvoltából

Vulkán, 2022

papír, fakeret, UV üveg
52 x 62 x 15 cm
A művészek jóvoltából

Elixír, 2022

papír, fakeret, UV üveg
52 x 62 x 15 cm
A művészek jóvoltából

Az Ové Pictures művészdúó animációs filmjeit fordítja le a diorámák nagyon is fizikai nyelvére. Az alkotások mindannyiunk közös tapasztalatát, a felnőtté válás élményét szimbolizálják: azt a pillanatot, amikor beleméghazunk az élet titkos folyamataiba, megsejtjük az életenergia forrását és a mindennapi valóság illékonyágát. A főszereplők átélnek a teremtés aktusát, és beleméghaznak az emberi kapcsolatok szövevényes rendszerébe.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Joy, 2020

papír
70 x 60 x 16 cm
Courtesy of the artists

Vulcan, 2022

paper, wooden frame, UV glass
52 x 62 x 15 cm
Courtesy of the artists

Elixir, 2022

paper, wooden frame, UV glass
52 x 62 x 15 cm
Courtesy of the artists

The paper dioramas of the artist duo Ové Pictures are the physical embodiment of their animated works. The works symbolise every single human being's coming of age experience: the moment of understanding secret processes of life, as well as sources of life energy, the transitory nature of everyday reality. The protagonists experience the act of creation and learn about the complexity of interpersonal relationships.

OVÉ PICTURES (Veronika OBERTOVIÁ & Michaela ČOPÍKOVÁ)

Forrás, 2022

papír, fakeret, UV üveg
52 x 62 x 16 cm
A művészek jóvoltából

Hősnők, 2022

papír, fakeret, UV üveg
52 x 62 x 16 cm
A művészek jóvoltából

Függőcseppkövek, 2020

papír
50 x 60 x 16 cm
A művészek jóvoltából

Az Ové Pictures művészdúó animációs filmjeit fordítja le a diorámák nagyon is fizikai nyelvére. Az alkotások mindannyiunk közös tapasztalatát, a felnőtté válás élményét szimbolizálják: azt a pillanatot, amikor beeláthatunk az élet titkos folyamataiba, megsejtjük az életenergia forrását és a mindennapi valóság illékonyágát. A főszereplők átélnek a teremtés aktusát, és beelátnak az emberi kapcsolatok szövevényes rendszerébe.

(PZs)

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Source, 2022

paper, wooden frame, UV glass
52 x 62 x 16 cm
Courtesy of the artists

Heroines, 2022

paper, wooden frame, UV glass
52 x 62 x 16 cm
Courtesy of the artists

Stalaktits, 2020

paper
50 x 60 x 16 cm
Courtesy of the artists

The paper dioramas of the artist duo Ové Pictures are the physical embodiment of their animated works. The works symbolise every single human being's coming of age experience: the moment of understanding secret processes of life, as well as sources of life energy, the transitory nature of everyday reality. The protagonists experience the act of creation and learn about the complexity of interpersonal relationships.

Curtis Talwst SANTIAGO

A művész mint lovag, 2018

vegyes technikájú dioráma újrahasznosított ékszerdobozban
5,7 x 5,1 x 6,4 cm
A művész jóvoltából

Gaia III, 2017

vegyes technikájú dioráma újrahasznosított ékszerdobozban
8,9 x 8,9 x 8,9 cm
A művész jóvoltából

Toubai látomások 2, 2021

vegyes technikájú dioráma újrahasznosított ékszerdobozban
5,1 x 5,1 x 5,1 cm
A művész és a Martina Simeti Gallery, Milano jóvoltából

Curtis Talwst Santiago újrahasznosított ékszerdobozokban készíti diorámáit. Az életre kelő miniatűr jelenetek annyira aprók, hogy pusztán szemmel szinte alig láthatóak. Részletgazdagságuk, aprólékos kidolgozásuk csak egy nagyító segítségével vehető megfelelően szemügyre. A művek mérete, valamint az ékszeres doboz pozitív konnotációi miatt első pillantásra talán nem is vesszük észre e minivilágok varázslatos, mégis baljós hangulatát.

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum - Museum of Contemporary Art

Artist as Knight, 2018

mixed media diorama in reclaimed jewelry box
5,7 x 5,1 x 6,4 cm
Courtesy of the artist

Gaia III, 2017

mixed media diorama in reclaimed jewelry box
8,9 x 8,9 x 8,9 cm
Courtesy of the artist

Visions of Toubas 2, 2021

mixed media diorama in reclaimed jewelry box
5,1 x 5,1 x 5,1 cm
Courtesy of the artist and Martina Simeti Gallery, Milano

Curtis Talwst Santiago creates his small dioramas in reclaimed jewellery boxes. The miniature scenes that come to life are so tiny that they are hardly visible and their accuracy and detail could only be fully viewed with the help of a magnifying glass. Due to their scale and the unassuming jewellery box case, we may not realise the magical, yet eerie atmosphere of his works.

Curtis Talwst SANTIAGO

Karantén és kosárlabda, 2020

vegyes technikájú dioráma újrahasznosított ékszerdobozban
4,6 x 7,1 x 5,1 cm

A művész és a Martina Simeti Gallery, Milano jóvoltából

Napfordulós mulatság, 2021

vegyes technikájú dioráma újrahasznosított ékszerdobozban
8 x 8 x 10 cm

A művész jóvoltából

Curtis Talwst Santiago újrahasznosított ékszerdobozokban készíti diorámáit. Az életre kelő miniatűr jelenetek annyira aprók, hogy pusztán szemmel szinte alig láthatóak. Részletgazdagságuk, aprólékos kidolgozásuk csak egy nagyító segítségével vehető megfelelően szemügyre. A művek mérete, valamint az ékszeres doboz pozitív konnotációi miatt első pillantásra talán nem is vesszük észre e minivilágok varázslatos, mégis baljós hangulatát.

(JE)

FOTÓ: KOSZTA Dóri © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Dóri KOSZTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Quarantine and Basketball, 2020

mixed media diorama in reclaimed jewelry box
4,6 x 7,1 x 5,1 cm

Courtesy of the artist and Martina Simeti Gallery, Milano

Solstice Frolic, 2021

mixed media diorama in reclaimed jewelry box
8 x 8 x 10 cm

Courtesy of the artist

Curtis Talwst Santiago creates his small dioramas in reclaimed jewellery boxes. The miniature scenes that come to life are so tiny that they are hardly visible and their accuracy and detail could only be fully viewed with the help of a magnifying glass. Due to their scale and the unassuming jewellery box case, we may not realise the magical, yet eerie atmosphere of his works.

SZAUDER Dávid

Párhuzamos valóságok, 2022

Baktay Anna-Réka közreműködésében

vegyes technika

változó méretek

A művész jóvoltából

Szauder Dávid kukucskálódoboz a hátborzongató, atmoszférikus animációs világokat rejt, amelyek az online képi világon átszűrt modern valóságérzékelésünket idézik meg. Szauder mesterséges intelligencia által generált képekkel és animációkkal dolgozik, a valóság, a kreativitás és a művészi tulajdon határait feszegetve.

(PZs)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Parallel Realities, 2022

in cooperation with Anna-Réka Baktay

mixed media

variable dimensions

Courtesy of the artist

Dávid Szauder's peep box hides eerie, atmospheric animated worlds, reminiscent of our modern perception filtered through online imagery. Szauder works with AI generated images and animations, exploring the boundaries of reality, creativity and artistic ownership.

HORROR ÉS GROTESZK

Horror alatt általában olyan eseményt vagy helyzetet értünk, amely rémületet ébreszt a nézőben. A baház segítségével történő traumafeldolgozás aktusához hasonlóan a horror, vagy bármilyen horrorszerű élmény – például a halálfélelem (Pista Horror) – kezelhetőbbnek és kevésbé ijesztőnek bizonyul, ha azt kicsinyített modelleken igyekszünk szemléltetni. Az extrém zsugorítás kihúzza a horror méregfogát. Míg az ábrázolt jelenet valós léptékben elborzasztaná a nézőt, lekicsinyítve kevésbé riasztónak érzékeljük (Karácsonyi László). Ezáltal lehetőségünk nyílik felülről tekinteni félelmeinkre, ami felerősíti az irányítás érzését, és végül felismerjük a bennünk rejtőzködő öntudatlan vagy tudatalatti sötét gondolatokat, hajlamokat és érzelmeket (Nathalie Djurberg & Hans Berg). Sok szempontból terápiás és gyógyító jelentőséggel bír a horror, a bennünk lévő sötét oldal kezelése; a kis diorámadobozba belenézve a borzalom elveszti bénító erejét.

(JE)

Az eredetileg az irodalomból eredő groteszk esztétikai kategória, a komikum egy speciális típusát meghatározó fogalom, amelyet az elfogadott valószínűségi elvek elutasítása jellemez, ami a józan észsel összeegyeztethetetlen, torz valóságképhez vezet. Ellentmond az ellentéteknek, ami az abszurdhoz vezet, furcsaságot és kétértelműséget eredményez (Janie Geiser). A groteszk torz tükröt mutat valóságunknak, iróniával és bizonyos távolságtartással; így lehetőséget nyújt a valóság, a mindennapi problémák kezelésére, és az egzisztenciális kérdések felvetésére.

A horror és a groteszk az itt bemutatott művekben több szinten keresztezik egymást, sok esetben mindkét fogalom egyszerre van jelen. Ami összeköti őket, az egy szétartó erő, amely lehetővé teszi, hogy más megvilágításban lássuk a dolgokat.

HORROR AND GROTESQUE

By horror we usually describe an event or situation that arouses the feeling of terror. Similarly to the situation concerning the trauma processing with the help of a dollhouse, the horror, or any horror – like the fear of death (Pista Horror) – turns out to be more manageable and less frightening when seen in dioramas and scaled-down models, in comparison to real life. It is because of the extreme shrinking effect that the disarmament of the horror, which in real scale would be horrifying (László Karácsonyi), takes place, the feeling of being petrified is reduced. The scaling down allows us to look at the objects from above, amplifying the feeling of control, looking down at certain problem, and finally perceiving unconscious or subconscious dark thoughts, predispositions and sentiments that are hidden inside us (Nathalie Djurberg & Hans Berg). In many ways, dealing with a horror, a dark side inside us, is of a therapeutic and healing importance; by looking inside the small diorama box the horror loses its petrifying power.

The grotesque, originally derived from literature, is an aesthetic category, a notion defining a special type of comedy, which is characterized by the rejection of accepted principles of probability, leading to a distorted picture of reality that is incompatible with common sense. It contradicts opposites, which leads to the absurd, resulting in oddness and ambiguity (Janie Geiser). The grotesque means to look through a distorted mirror, with irony and certain distance; thus, it has the potential to be a way of dealing with reality, everyday problems, and to help to raise existential questions.

Horror and the grotesque intersect on many levels in the works presented here, and in many cases both notions are present at the same time. What connects them is a dismantling force that allows us to see the things in a different light.

Nathalie DJURBERG & Hans BERG

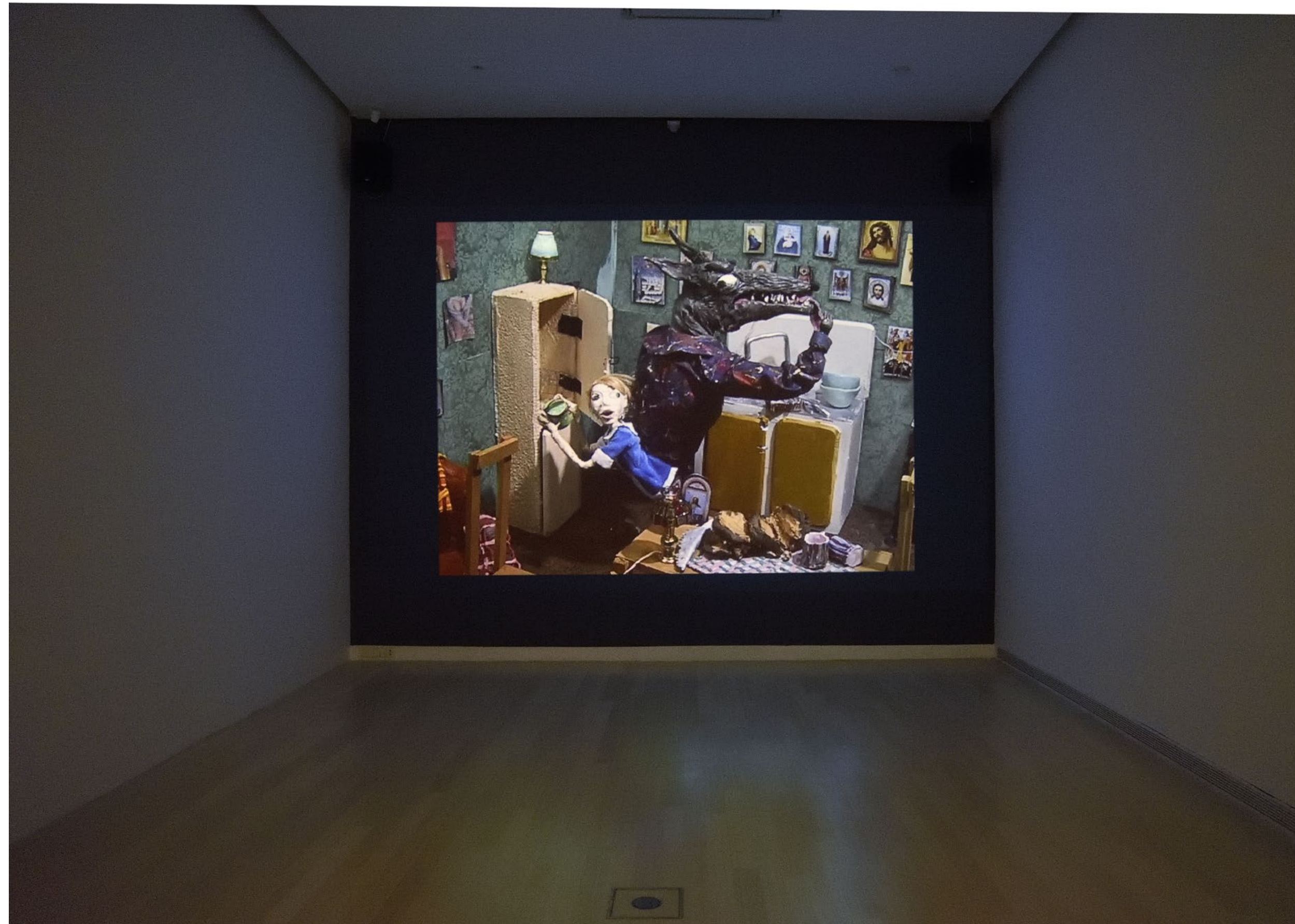
Nem ketten vagyunk, egyek vagyunk, 2008

színes HD videó hanggal 5'33"

A művészek és a Gió Marconi, Milan jóvoltából. Kölcsönzés a Julia Stoschek Foundationtól, Berlin/Düsseldorf

A Nathalie Djurberg és Hans Berg művészpáros szobrászat, animáció és zene segítségével hoz létre abszurd világokat. Az agyag használata még inkább erősíti a feszültséget és a komor hangulatot. A *Nem ketten vagyunk, egyek vagyunk* című videóban a főszereplő egy félig farkas, félig kislány hibrid lény. Utóbbi az állat hátából nőtt ki. Ez a bizarr kiméra a világ legősibb dichotómiáját, a jó és a rossz együttélését szimbolizálja, emlékeztetve minket a mindannyiunkban jelenlévő sötét oldalra.

(JE)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

We are not two, We are one, 2008

HD video, colour, sound; 5'33"

Courtesy of the artists and Gió Marconi, Milan. On loan from Julia Stoschek Foundation, Berlin/Düsseldorf

Artistic duo Nathalie Djurberg and Hans Berg creates absurd worlds by means of sculpture, animation, and music. The use of clay strengthens the tension and dark mood. In *We are not two, We are one*, the protagonist is a hybrid wolf-girl creature, the latter being grown out of the animal's back. This bizarre chimera symbolizes the most classical dichotomy in the world, that of the coexistence of good and evil, reminding us of a dark side present in each of us.

Janie GEISER

A kolibriháborúk, 2014

színes digitális videó, hanggal, 10'43"

A művész jóvoltából

Janie Geiser kollázsszerű videójában különféle ihletforrásokat és vizuális elemeket gyűjt össze, mint például Henrik Ibsen *Nóra* (eredeti címén *Babaház*) című darabja, a japán gagaku zene, 19. századi színpadi színészek fényképei vagy egy elsősegély-kézikönyv az első világháború idejéből. A képeket töredezetten látjuk, vagy növényekkel átfedésben, néha pedig mintha teleszkópon vagy kukucsókályukon keresztül látnánk, míg minden más elsötétül. A kolibriháborúk egy ellentmondásokkal teli színházi világ megteremtése révén ejti rabul a nézőt.

(JE)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

The Hummingbird Wars, 2014

digital colour video, 10'43"

Courtesy of the artist

In her collage-like video, Janie Geiser gathers various sources of inspiration and visual elements such as Henrik Ibsen's play *A Doll's House*, Japanese Gagaku music, 19th-century photographs of stage actors, a first-aid book from the times of WWI. We see the images fragmented, either overlapped with plants or as if seen through a telescope or a peephole, with everything else being blacked out. Patchwork images of *The Hummingbird Wars* captivate with the creation of a theatrical world full of contradictions.

KARÁCSONYI László

(Sose) fel akarok nőni (törpkukkolda), 2013

fa, nagyítólenyce, műanyag, fém, LED
20 x 15 x 35 cm
A művész jóvoltából

„Tükröm, trükköm...”, 2016

nagyítólenyce, fémkeret, ágásszegélyfa, olaj,
farostlemezre kasírozott bársonyhatású textil, műpókháló,
balsafa, műanyag bogár, mágneskorong, LED
Ø 33 x 26 cm
A művész jóvoltából

I Wanna (never) Grow up (Smurf Peepshow), 2013

wood, magnifying glass, plastic, metal, LED
20 x 15 x 35 cm
Courtesy of the artist

Looking-Glass, Fooling-Glass..., 2016

magnifying glass, metal frame, wooden edging, oil, vel-
vet-effect textile on wood panel, artificial cobweb, balsa
wood, plastic beetle, magnetic disc, LED
Ø 33 x 26 cm
Courtesy of the artist

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

KARÁCSONYI László

„A malac nyakának olyan a felépítése, hogy nem tud felnézni az égre” (Szent Antal megkísértése), 2016

műanyag játékfigurák, LED, fém csőidom, nagyítólencse, villanymotor, fa
80 x 30 x 50 cm
A művész jóvoltából

XYZ, 2013

olaj, farostlemez, rétegelt lemez, műanyag puttófigura, festett üveg, talált holografikus kép, LED
60 x 30 x 25 cm
A művész jóvoltából

Karácsonyi László alkotásaiban a groteszk, az irónia és különféle vallási-kulturális utalások találkoznak kis diorámainstallációk és peep show-k formájában. A művész talált tárgyakat használ fel műveiben, különböző technikákat kever, konvenciókkal játszik, függetlenül az ihlet forrásától, legyen szó gyermekmesékről (pl. *Hupikék törpikék* vagy *Hófehérke*), barokkos építészeti elemekről (az XYZ puttója), illetve bibliai motívumokról (*Szent Antal megkísértése*).

(JE)

FOTÓ: SZABÓ Zsófia © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: Zsófia SZABÓ © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

“The Pig’s Neck Is So Structured that It Cannot Look up to the Sky” (The Temptation of St Anthony), 2016

plastic toy figures, LED, metal pipe, magnifying glass, electric motor, wood
80 x 30 x 50 cm
Courtesy of the artist

XYZ, 2013

oil, wood panel, plywood, plastic putto figure, stained glass, found holographic image, LED
60 x 30 x 25 cm
Courtesy of the artist

In László Karácsonyi’s works, flavours of grotesque, irony, as well as various cultural and religious references come together in a form of small dioramas and peep shows. The artist uses found objects, mixes different techniques, and plays with convention, regardless of the source of his inspiration, be it children’s fairytales, eg. the *Smurfs* or *Snow White*, baroque-like architectural elements (a putto in XYZ), or biblical motifs (*The Temptation of St Anthony*).

PISTA HORROR

Open Zoo, 2012

vegyes technika (dioráma, fa, műanyag)

34 x 27 x 22 cm

A művész jóvoltából

Kukkolda, 2022

vegyes technika, papír

50 x 70 cm

A művész jóvoltából

Koncepciók felégetése

/Vakáció, 2022

vegyes technika, papír

50 x 70 cm

A művész jóvoltából

Pista Horror műveit groteszk humor és cinizmus jellemzi. Ezek a kis diorámák olyan ötleteket jelenítenek meg, amelyek a való életben is előfordulhatnak, mégis ezekben a háttorzongató szürreális jelenetekben a néző valamiféle meghatározhatatlan szorongást érezhet. Ez a másik dimenzióba való átlépés érzéséből, az átmenet szorongásából és rémületéből fakad, beleértve a végső átjárást – a halált.

(JE)

FOTÓ: ROSTA József © Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
PHOTO: József ROSTA © Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

Open Zoo, 2012

mixed media (diorama, wood, plastic)

34 x 27 x 22 cm

Courtesy of the artist

Peepshow, 2022

mixed media on paper

50 x 70 cm

Courtesy of the artist

Burning Concepts / Holiday,

2022

mixed media on paper

50 x 70 cm

Courtesy of the artist

Pista Horror's works are characterised by a grotesque sense of humour and cynicism. These small dioramas contain ideas which might be possible in real life. At the same time, however, in these eerie surreal scenes, the viewer can sense some kind of unspecified anxiety. This is derived from the feeling of crossing over into another dimension, the anxiety and horror of transition, including the final passage – death. .

FOTÓ: © Ernst van DEURSEN
PHOTO: © Ernst van DEURSEN

IMPRESSZUM | COLOPHON

KISEBB VILÁGOK. DIORÁMA A KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

SMALLER WORLDS. DIORAMA IN CONTEMPORARY ART

LUDWIG MÚZEUM, 2022. 10. 14. – 2023. 01. 15.

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK | EXHIBITING ARTISTS

ALBERT Ádám * BABOS Zsili Bertalan * BP. SZABÓ György * Alexandra CROUWERS * Mark DION * Nathalie DJURBERG & Hans BERG * Daniel ERNST * Janie GEISER * GOMBOS Andrea * Eva GONGGRIJP * GWIZDALA Dáriusz * ICKO Dávid * KARÁCSONYI László * Tomasz KULKA * OVÉ PICTURES (Veronika OBERTOVIÁ & Michaela ČOPÍKOVÁ) * PISTA HORROR * Curtis Talwst SANTIAGO * Wieland SCHÖNFELDER * Tracey SNELLING * SZABÓ Eszter * SZAUDER Dávid * SZÖLLŐSI Géza * TRANKER Kata * UJHÁZI Péter

KURÁTOROK | CURATORS

Jan ELANTKOWSKI, PETRÓ Zsuzska

KIÁLLÍTÁSI KONCEPCIÓ | EXHIBITION CONCEPT

PETRÓ Zsuzska

SZÖVEG | TEXT

Jan ELANTKOWSKI (JE), PETRÓ Zsuzska (PZs)

SZÖVEGGONDOZÁS | PROOFREADING

IVACS Ágnes, DÉKEI Kriszta

FORDÍTÁS | TRANSLATION

PETRÓ Zsuzska

GRAFIKAI TERV | GRAPHIC DESIGN

FERENCZY László – lav.design

GRAFIKAI KIVITELEZÉS | GRAPHIC PRODUCTION

DESSIN Design

MŰTÁRGYVÉDELMI ÉS RESTAURÁTORI OSZTÁLY

CONSERVATION AND COLLECTION CARE DEPARTMENT

BRADÁK Soma, MÁTYÁS Viktória, MOLNÁR László

MŰSZAKI OSZTÁLY | TECHNICAL DEPARTMENT

BODOR Béla, BÍRÓ Márton, INÁNCSI Zoltán, LIPÉCZ Márton,
PORUBSZKI Ernő, ZELENA Albert

KOMMUNIKÁCIÓS OSZTÁLY | COMMUNICATION DEPARTMENT

FEHÉR Zsuzsanna, ROTHMAN Gabriella, SOMOGYVÁRI Ágnes,
SZABÓ Zsófia, VERES Réka

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI KÖZPONT

CENTER FOR CONTEMPORARY ART EDUCATION AND METHODOLOGY

HEMRIK László, BENCE Bettina, DABI-FARKAS Rita, NAGY Barbara,
SZIRA Henrietta, VARGA Zita

IGAZGATÓ | DIRECTOR

FABÉNYI Julia

SZAKMAI IGAZGATÓHELYETTES | DEPUTY ART DIRECTOR

SZIPŐCS Krisztina

GYŰJTEMÉNYI, KIÁLLÍTÁSI ÉS TUDOMÁNYOS FŐOSZTÁLY VEZETŐJE

HEAD OF COLLECTION AND EXHIBITION DEPARTMENT

KÉSZMAN József

KÖLCSÖNZŐK | LENDERS

Málnay B. Levente * Galerie Nagel Draxler, Berlin/Köln * Galeria Propaganda,
Warszawa * Rónaszéki László * Martina Simeti Gallery, Milano * Julia Stoschek
Foundation, Berlin/Düsseldorf * Várfok Galéria, Budapest *
VILTIN Galéria, Budapest *
és a művészek | and the artists

A KIÁLLÍTÁS PARTNEREI ÉS TÁMOGATÓI | PARTNERS AND SPONSORS

Kulturális és Innovációs Minisztérium | Ministry of Culture and Innovation *
Liszt Ünnep Nemzetközi Kulturális Fesztivál Liszt Fest International
Cultural Festival * Műpa * Collegium Hungaricum Berlin * Holland Királyság
Nagykövetsége | Embassy of the Kingdom of the Netherlands *
Mondriaan Fund * WeMakeVR * Szlovák Intézet – Budapest | Slovak Institute –
Budapest * Soledad Senlle Art Foundation * Roadster Magazin

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

A MÚPA
BEMŰTATJA
LISZT
ÜNNEP

múpa
Budapest

Collegium Hungaricum
Berlin

Netherlands

mondriaan
fund

WeMakeVR.com

Slovenský inštitút
KULTÚRA ÉS
SZLOVÁK
GOOD IDEZ
Szlovák Intézet

SOLEDAD SENLLE ART FOUNDATION

ROADSTER

A kiállítás a Liszt Ünnep keretében a Műpa és a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum közös programja.
This exhibition of the Liszt Fest is jointly presented by Műpa Budapest and Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art.

SZERKESZTETTE | EDITED BY
Jan ELANTKOWSKI

SZÖVEGEK | TEXTS
Jan ELANTKOWSKI (JE), PETRÓ Zsuzska (PZs)

SZÖVEGGONDOZÁS | PROOFREADING
DÉKEI Kriszta, IVACS Ágnes

FORDÍTÁS | TRANSLATION
IVACS Ágnes (7-8), PETRÓ Zsuzska

GRAFIKAI TERV | GRAPHIC DESIGN:
FERENCZY László – lav.design

FELELŐS KIADÓ | PUBLISHER RESPONSIBLE
dr. FABÉNYI Julia
a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum igazgatója
Director of Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art

KIADJA | PUBLISHED BY:
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum,
2023. január
Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art,
January 2023

2023
© a szerzők | authors

© ENTERIÓR FOTÓK | INTERIOR PHOTOS
ROSTA József

FOTÓK | PHOTOS
Ernst van DEURSEN, KOSZTA Dóri, SZABÓ Zsófia

REPRODUKCIÓK | REPRODUCTIONS
HUNGART © 2023

Minden jog fenntartva. A katalógus szerzői jogilag védett, beleértve bármilyen publikálás, elektronikus közzététel, sokszorosítás vagy esetleges részek közlésijogát is. | All rights reserved. No part of this catalogue may be reproduced in any form without the prior written permission by the publisher.

Müpa Budapest | H-1095 Budapest, Komor Marcell u. 1. Tel: (+36 1)
555 3444 | info@ludwigmuseum.hu ludwigmuseum.hu facebook.
com/ludwigmuseum | ludwigmuseum.blog.hu

A Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum kiadványai
2023/2
Publications by the Ludwig Museum – Museum of Contemporary Art
2023/2

ISSN 2786-4375

